

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina VIII

Broj 65/66

Kolovoz/ Rujan 2010.

Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

*SUSRET S PREDSJEDNIKOM VLADE
CRNE GORE MILOM ĐUKANOVIĆEM*

Vrijeme suradnje

Zamisli želju...

- Potrošački krediti
- Gotovinski krediti do **20.000€**
- Sprint krediti
- Krediti za kupovinu automobila
- Krediti za penzionere i studente
- Krediti za pomorce do **25.000€**
- Krediti za adaptaciju i izgradnju

Ovo nije magija, već...

FER KREDITI

HIPOTEKARNA BANKA

Vama posvećena

KRIVOKAPIĆ POZVAO U POSJET
PAPU BENEDIKTA XVI.

Veleposlanstvo Svete Stolice uskoro u Crnoj Gori

STR. 8

POSVETA ŽUPNE CRKVE
U GORNJOJ LASTVI

600. obljetnica

STR. 10

XI. HUMSKI DANI POEZIJE

Borba za identitet

STR. 14

II. DIO ZNANSTVENOG SKUPA
O MSGR. ŠIMUNU MILINOVIĆU

Povijesna otkrića

STR. 18

VII. SUSRETI U ROVINJU

Riječ pjesnika

STR. 22

SJEĆANJE NA VIKTORA VIDU

Vječni trag Boke

STR. 24

58. OBLJETNICA POMORSKOG
MUZEJA

Po svjetskim morima

STR. 30

Poštovani čitatelji

Događaj koji je nesumnjivo obilježio period između dva broja i izazvao za nas do sada nezapamćenu zainteresiranost javnosti je susret predsjednika našeg društva prim. dr. Ivana Ilića i počasnog člana Igora Žuvele s crnogorskim premijerom Milom Đukanovićem.

Susret je bio srdačan i trajao mnogo dulje od protokolarno predviđenog vremena. Razgovaralo se o iznimno važnoj i uspješnoj misiji Hrvatskog građanskog društva Crne Gore i o tome kako da se ta misija nastavi, prije svega kroz dalje povezivanje mladih generacija, ali i potporu očuvanju identiteta Hrvata Crne Gore.

Javnost je pozdravila susret, mediji su u većini bili korektni. Nisu, međutim, izostala negativna reagiranja i tendenciozne igre.

A istina je, zapravo, sasvim jednostavna. Gospar Igor, veliki i plemenit čovjek, naši zajednički prijatelji Željko, Kruno, Miše, Mira... već godinama rade to isto. Pomažu, od srca. I zato im pišem samo imena, uz puno poštovanje. Za svaki trenutak koji već godinama, iz dana u dan, neumorno posvećuju ovom plemenitom cilju. Stoje uz nas kada nas zaborave sve moguće institucije koje bi trebale brinuti o nama, kad nas prozivaju i blokiraju sredstva, kad neprimjerenim riječima opisuju naše djelovanje tražeći zakulisne igre uz sveprisutnu teoriju zavjere, kad Urednici zabrane nazočnost susretu s Predsjednicima, a dušobrižnici je nazivaju ubačenim elementom koji pravi diplomatske skandale (doduše, to samo "prišapću"), na sjednicama sa smijehom odbijaju da nas uvažavaju i bukvalno okreću leđa...

Premali je ovaj uvodnik, a i ne bih Vas više zamarala, kao što vas uglavnom čuvam i ne pišem baš sve što bih mogla pisati. Da ne mislite da je baš sve tako crno.

Jer tada na scenu stupaju oni, prijatelji. Ne samo iz Dubrovnika, ima ih još - diljem Crne Gore, Hrvatske, Hercegovine, i dalje - Europe i svijeta.

I znate što - jako me iznervira kad našeg gospara Igora iz Hrvatske nazovu i maltretiraju ga kako to da je otišao kod Đukanovića. Oprostite, a da li ste se vi zapitali kako je nama? Zna li da nemamo prostor, da svakog časa možemo biti na ulici jer se naš iznajmljeni ured nalazi na bazenu koji se sutra može prodati. Zna li s kojim se problemima susrećemo u samoodržanju. Da od milijun eura u Fondu namijenjenog manjinama mi ne dobivamo skoro ništa? I kad gospar Igor založi svoje rane ne samo za pomoć samoodržanju Hrvata, autohtonih ponosnih nositelja velike kulturne baštine u Crnoj Gori, nego i za djecu s obje strane granice, vi pitate da li su ga pretresali i da li mu je bilo neugodno. Ili je Premijeru bilo neugodno?

Nadam se da će doći vrijeme kada će biti neugodno svima koji to pitaju kada se pogledaju u zrcalo.

A mi ih molimo, ako ne žele pomoći, makar neka nam ne odmažu. Jer, uz prijatelje, pa koliko god ih bilo, mi ćemo se već nekako snaći.

**Vaša urednica
Tamara Popović**

"Hrvatski glasnik", Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0) **32 304 232** Faks: +382 (0) **32 304 233**
E-mail: hgd-kotor@t-com.me
Žiro-račun: **510-4741-76**
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović**
Uređivački odbor: **Tripo Schubert, Marija Mihaliček, Joško Katelan, Željko Filičić** Fotografije: **Foto Parteli, R. Milić, S. Kordić, N. Dabanović**
Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

*SUSRET PREDSEDNIKA HGDCG
PRIM. DR IVANA ILIĆA I POČASNOG
ČLANA IGORA ŽUVELE S CRNOGORSKIM
PREMIJEROM MILOM ĐUKANOVIĆEM*

Vrijeme suradnje

Cilj koji se želi postići je kvalitetan život ljudi sa obje strane granice, te je inicijativa Hrvatskog građanskog društva da nastavimo da negujemo multietničnost dobrodošla, za koju ovom prilikom šaljemo dobar signal, istaknuo je Đukanović

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Predsjednik Vlade Crne Gore **Milo Đukanović** primio je 20. studenog u Vili Gorica predsjednika Hrvatskog građanskog društva Crne Gore **prim. dr Ivana Ilića** i predsjednika Udruge dragovoljaca domovinskog rata grada Dubrovnika i počasnog člana HGDCG **Igora Žuvelu**. Sastanku je nazočio i tajnik HGDCG **Tripo Schubert**.

Izrazivši dobrodošlicu gostima i poštovanje za inicijativu na trajnom prevazilaženju nesporazuma koji su opterećivali odnose dvije države tijekom devedesetih godina

prošlog stoljeća, premijer Đukanović je podržao akciju uspostavljanja što kvalitetnijih odnosa Crne Gore i Republike Hrvatske. Rekavši da, iako ta misija nije laka, treba da uradimo sve što je u našoj moći, da ona bude i ostvarena. Pri tome je naglasio da je na unaprjeđenju odnosa već dosta urađeno, ocijenivši izuzetnim doprinos ljudi koji su bili u neposrednoj odbrani Dubrovnika '90-tih godina, u postizanju tog cilja.

Predsjednik HGDCG Ivan Ilić upoznao je premijera s brojnim aktivnostima Društva koje slijedeće godine slavi jubilej 10 godina rada. Premijer je podržao nastavak svih započetih aktivnosti i

prihvatio pokroviteljstvo jubileja.

Žuvela je istaknuo kako je osamostaljenje Crne Gore doprinijelo boljitku i unaprjeđenju odnosa između dvije države i manjinskih zajednica u njima.

Osvrnuvši se na događanja '90-tih, on je rekao da je želio da nađe ljude s druge strane, kako se zlo više više nikada ne bi ponovilo, i da ih je našao u HGDCG. „Rat je bio. Rat treba sagledati i podvući crtu i potruditi se da se to nikad ne desi“, zaključio je Žuvela.

„Odnos sa susjedima izgrađuje se na osnovama međusobnog poštovanja, tako da Crna Gora danas nema nije-

Žuvela, Đukanović i Ilić

dno otvoreno pitanje u tom kontekstu. Ostalo je nedovršeno jedino pitanje Prevlake, koje ni Hrvatska ni Crna Gora ne doživljavaju kao nešto što opterećuje naše odnose. To pitanje će biti riješeno kao izraz naših zajedničkih interesa“, rekao je Đukanović.

Misija za potomke

Sugovornici su se suglasili da treba graditi mostove suradnje, a Žuvela je u tom pravcu pokrenuo inicijativu da djeca iz Dubrovačko neretvanske županije posjete Boku i Cetinje, što je crnogorski premijer također nedvosmisleno podržao.

Đukanović je susret ocije-

nio kao misiju prema nama i našim potomcima i naglasio da u regionu imamo previše opomena iz dalje i iz novije povijesti što se u krajnjoj konsekvenci pokazuje kao odsustvo tolerancije za različitosti i potvrđuje da se još nedovoljno poznajemo.

“Jako je dobro da ne dozvolimo da se greška ponovi. Od grešaka koje su učinjene, još gora bi bila greška da tu sudbinu ostavimo našim potomcima. To bi bila veća neodgovornost od one ‘90-ih godina. I zato sve što radimo mora biti usmjereno ka tom cilju“, ocijenio je Đukanović i istaknuo kako ovaj susret predstavlja važan putokaz u smjeru koji će utabati put ka

suživotu, prijateljstvu i slozi, što je zajednička dugoročna orijentacija i garancija da sličnih problema više ne bude na ovim prostorima.

“Cilj koji se želi postići je kvalitetan život ljudi sa obje strane granice, te je inicijativa Hrvatskog građanskog društva da nastavimo da nje-
gujemo multietničnost dobrodošla, za koju ovom prilikom šaljem dobar signal“ istaknuo je Đukanović i ukazao i na dosadašnju odličnu suradnju i potporu hrvatske nacionalne zajednice u rješavanju svih važnih državnih pitanja Crne Gore. On je također izrazio uvjerenje da će naše dvije države, naša dva naroda i dvije regije nastaviti

da žive u prijateljstvu i slozi, te da će zajedno doprinositi ostvarivanju tog cilja.

“Iako smo najmanji na Balkanu, poslali smo međunarodnoj zajednici snažan signal da je multietnička zajednica na ovim prostorima moguća, što se nedvosmisleno potvrđuje i čime dokazujemo da možemo biti dio ujedinjenog europskog društva. Na svoju multietničnost smo ponosni i ne smatramo je hendikepom. Crna Gora je uradila dosta toga da se manjine u njoj osjećaju slobodno, kao u svojoj kući“, zaključio je crnogorski premijer.

Ne vaditi korijenje zla

“Treba oprostiti ali ne i zaboraviti sve što se dešavalo u prošlosti. Posljedice rata su velike, ali prošlo je dovoljno vremena i trebalo bi se okrenuti suradnji“, kazao je Žuvela brojnim novinarima nakon sastanka.

Zato, kako je rekao, traži od suradnika da se to ne zaboravi da se izvuče pouka iz ratnih zbivanja, “da ne vadimo korjene zla, već da gradimo mostove prijateljstva i suradnje”.

“U Podgorici sam zbog Hrvatskog građanskog društva i očekujem pomoć Đukanovića da to društvo opstane jer su takvi ljudi potrebni i njihov rad pomoći će u povezivanju regiona i ukazati na ljepši i svjetliji put naše djece.

Počašćen sam, zadovoljan i sretan nakon razgovora zbog mogućih projekata koje će HGDCG raditi u svojim područnicama“, rekao je Žuvela.

Na pitanje novinara da li očekuje reagiranja zbog sastanka sa Đukanovićem, Žuvela je kazao da o svakom događaju treba razgovarati u kontekstu vremena.

“Trebalo bi poznavati situa-

ciju 90-ih, pokušaj očuvanja Jugoslavije i pitanje aspiracija Slobodana Miloševića. Logičan je tada bio slijed događaja i naklonjenost Crne Gore Srbiji. Ne znam da li je taj čovjek (Đukanović) mogao tada donositi odluke. Ja nisam povjesničar da mogu o tome govoriti“, kazao je Žuvela.

U intervjuu Slobodnoj Dalmaciji Žuvela je, među ostalim kazao:

“Ponosan sam što sam Hrvat, što sam kao branitelj

obranio svoj grad i ja čistog obraza idem na razgovor s bilo kim. Neka nitko ne misli da se želim baviti visokom politikom. Želim samo normalizaciju odnosa, da moji prijatelji Hrvati u Crnoj Gori žive normalnim životom. Ako moj HGD želi s nekim razgovarati, onda je to najveća instanca koja mu može pomoći da opstane na ovim prostorima.

Izgleda da hrvatsku javnost ne zanimaju problemi Hrvata

**Schubert, Ilić, Đukanović
i Žuvela u Vili Gorica**

u Crnoj Gori, iako mislim da bi trebali. Osnova sastanka bile su aktivnosti i problemi HGD-a, ali je bilo neizbježno progovoriti i o ratu. Rekao sam da Hrvati mogu oprostiti, ali da neće zaboraviti. Kao netko tko je sve to proživio, želim da se nikad ne ponovi. Zalagat ću se za kakav-takav dobrosusjedski odnos, mislim da to moramo ponuditi generacijama koje dolaze. Na ovim prostorima uvijek su neka turbulentna vremena

sa strašnim posljedicama. I samo veličina ljudi i katolički odgoj oprosta mogu neke stvari sačuvati.

Svoje duševne i fizičke rane želim darovati za mir. To sam kazao 2008. kad su djeca iz Crne Gore posjetila Dubrovnik i kod te izjave stojim i danas. Ne želim da se na ovim prostorima ikada više dogodi rat.“

Ljudi koji krče barijere

Za dugogodišnjeg uglednog Dubrovačkog novinara Luka Braila dolazak Igora Žuvela u Crnu Goru pozitivan je gest nekog, za koga kaže da je predsjednik značajnog udruženja boraca koji su prije 19 godina branili Dubrovnik.

“Ta njegova posjeta i razgovor sa premijerom Đukanovićem mi se čini i logičnim slijedom onoga što su Igor i njegovi suborci radili zadnjih godina. Oni su slali vrlo jake poruke, ako su naše generacije imale problema koji su doveli do ratnih sukoba i vrlo ružnih stvari, da se to ni u kom slučaju ne smije dogoditi sa budućim generacijama. Bilo je vrlo ružno, bilo je vrlo teško ali ako se zakopamo u retoriku i razmišljanja iz 90 tih, onda nema pomaka”, ocjenjuje Brailo.

Na pitanje kakvu na Žuvelinu posjetu Crnoj Gori očekuje reakciju brojnih drugih ratnih udruženja sa Dubrovačkog područja, Brailo odgovara:

“Igor i ovo čelništvo Udruge dragovoljaca su dovoljno razumni ljudi da su procijenili da je došao trenutak za takav susret i za takav razgovor. Sasvim je sigurno da će među braniteljskom populacijom u Dubrovniku biti onih koji će reći što je on imo ići i razgovarati tamo sa nekim. Međutim, uvijek postoje ljudi koji krče barijere.”

Živa istina

Veliku medijsku pozornost s obje strane granice zaokružilo je emitiranje najuglednije političke emisije u Crnoj Gori “Živa istina” na RTV IN autoru uglednog novinara i urednika radija Antena M **Darka Šukovića**. U najavi emisije i na radijskoj razmjeni koja se emitira diljem Europe Šuković je kazao:

“Gost iz Dubrovnika pokazao je kako razum i vrijeme mogu da pobijede mržnju. A koliko smo mu razloga dali da nas mrzi, ako netko još nije shvatio, neka pogleda Živu istinu. Gost je upravo gospodar Žuvela.

Đukanović je izborom Vile Gorica za mjesto susreta pokazao da razumije vrijednost Žuvelina gesta. Isprikom, davne 2000. dao je razlog Dubrovčanima da počnu da nam opraštaju. Uradio je to u Cavtatu, jer ga branitelji Dubrovnika tada nijesu željeli u svom gradu. S razlogom. I on je njihovim patnjama dao pun doprinos.

Godine su učinile svoje. Desetljeće potom, Igor Žuvela ugasio je posljednje plamsaje neprijateljstva. Čovjek koji je prije nekoliko godina štitio crnogorsku zastavu na Stradunu, uradio je neizrecivu stvar za Crnu Goru, zemlju u kojoj je odrastao, naučio da pliva, stekao prijatelje, radio za Zetatrans... Znajući, pritom, da će ga, u njegovom Dubrovniku, dočekati i poprijeki pogledi zbog susreta sa Đukanovićem.

I, da time završim, takve Dubrovčane nije mi teško da razumijem. Teško mi je da shvatim neke odavde, koji su razočarani u Igora Žuvelu. Iako mi je lako da objasnim prirodu njihovog nezadovoljstva. Ali, očito, vrijeme može da izliječi rane rata, ali ne može da popravi oštećenja karaktera. “

KRIVOKAPIĆ POZVAO U POSJET PAPU BENEDIKTA XVI.

Veleposlanstvo Svete Stolicе uskoro u Crnoj Gori

Predsjednik crnogorskog parlamenta **Ranko Krivokapić** pozvao je Papu Benedikta XVI. da "u najskorije vrijeme" posjeti Crnu Goru. "Njegova svetost je zahvalila, ističući da Crna Gora daje puno razloga za prvi posjet poglavara Svete Stolicе našoj zemlji", saopšteno je iz kabineta Krivokapića.

Papa je u razgovoru sa Krivokapićem Crnoj Gori odao priznanje zbog politike multivjerske i multietničke tolerancije.

"Za Crnu Goru su odnosi sa Vatikanom iznimno značajni, a posebno se cijeni zalaganje Pape za mir, dijalog vjera, naroda, država i kultura, kao i afirmiranje moralnih i duhovnih vrijednosti", kazao je u Vatikanu Kri-

Crna Gora i Sveta Stolica pripremaju sklapanje Temelnog Ugovora. Katolička se crkva u Crnoj Gori već raduje i nada plodovima koje će donijeti

vokapić. On je, tijekom susreta sa Papom Benediktom XVI., ukazao da su multivjerski i multietnički sklad i tolerancija duboko inkorporirani u bogato crnogorsko povijesno nasljeđe i da predstavljaju najveću vrijednost suvremene Crne Gore.

Krivokapić je rekao da je glas Pape, kao moralnog i duhovnog autoriteta, posebno značajan, budući da se suvremeni svijet nalazi pred brojnim izazovima.

Predsjednik Skupštine Crne

Gore se u Vatikanu sastao i sa državnim tajnikom **Tarcizijom Bertoneom** i tajnikom za odnose sa drugim državama Vatikana **Domenikom Mambertijem**.

Sugovornici su suglasni kako uskoro treba otvoriti pripremu kancelariju Svete Stolicе u Crnoj Gori, koja će ubrzo pre-rasti u nuncijaturu - veleposlanstvo Svete Stolicе od regionalnog značaja.

"U pripremi je izrada Nacrta

Temelnog ugovora između Svete stolice i Crne Gore”, kazao je za Hrvatski glasnik don **Pavao Medač**, svećenik Kotorske biskupije. U prilogu koji nam je tim povodom uputio stoji:

“Nakon što je Crna Gora postala samostalna država uspostavila je i obnovljene međudržavne odnose sa Svetom Stolicom, tako Crna Gora u Vatikanu ima svoga veleposlanika, a Sveta je Stolica također odredila nuncija za Crnu Goru. Od nedavno mons. **Alessandro D'Errico**, nuncij za Bosnu i Hercegovinu, imenovan je i nuncijem za Crnu Goru. U želji da se odnosi između Katoličke crkve i Crne Gore urede pravnim okvirom, pozivajući se, Crna Gora na ustavna načela svoga stvaranja, a Sveta Stolica na dokumente Drugoga vatikanskog sabora i odredbe kanonskoga prava, osobito imajući u vidu višestoljetno djelovanje Katoličke crkve na području Crne Gore, pristupilo se izradi teksta Nacrta Temelnog ugovora. Sveta Stolica je i Crna Gora potpisala „Konkordat“ još 1886. godine kada to još nije bio čest slučaj među državama. U današnje vrijeme poštujući međunarodno priznata načela o odvojenosti vjere i države, te o slobodi vjere, uvijek uvažavajući ulogu Katoličke crkve na društvenom, kulturnom i odgojno-obrazovnom polju, nužnim se prepoznaje sklapanje međudržavnog Temelnog ugovora.

Ovim se Ugovorom ponajprije potvrđuje da su država i Katolička crkva, svaka na svom polju neovisne i samostalne. Takve one pak surađuju u cilju cjelovitog duhovnog i materijalnog razvoja života čovjeka u duhu promicanja općeg dobra. Katolička je crkva u Crnoj Gori manjinska Crkva kojoj pripada oko četiri posto ukupnog stanovništva u dvije biskupije. U Barskoj nadbiskupiji na čelu s

mons. **Zefom Gashijem**, nadbiskupom barskim, koja okuplja katolike u osamnaest župa na području uz more od Bara do Albanske granice i u cijeloj unutrašnjosti Crne Gore, te Kotorskoj biskupiji na čelu s mons. **Ilijom Janjićem**, biskupom kotorskim, koja okuplja katolike u dvadeset i četiri župe u Boki Kotorskoj od Herceg Novog do Bara. Nadalje dok je Barska nadbiskupija samostalna, Kotorska biskupija je u zajedništvu Splitske metropolije. Biskupi Crne Gore u zajed-

onemogućavalo razvoj Katoličke crkve u Crnoj Gori. Pitanja su to koja sada dolaze na svijetlo javnosti. Tu je npr. pitanje restitucije i naknade oduzetih nekretnina i crkvenih dobara. Iako novi Ugovor tek dotiče tu temu mi se nadamo da će i rješavanje te za nas goruće problematike, do sada uporno gurane pod tepih, doći na red. Novost je i slobodno osnivanje odgojno obrazovnih i humanitarnih ustanova, kao i pravo na dušobrižništvo vjernika katolika koji se nalaze u oružanim

Susret Pape Benedikta XVI. i Krivokapića u Vatikanu

ništvu su s biskupima Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda koja ima sjedište u Beogradu. Ako nam je poznato ustrojstvo Katoličke crkve u Crnoj Gori lako ćemo razumjeti s koliko oduševljenja se očekuje sklapanje ovog Ugovora između Svete Stolice i Crne Gore. Mi već u Nacrtu teksta uočavamo šire mogućnosti našeg djelovanja u ovoj multietničkoj i multireligijskoj državi. Samo ime ugovora „Temeljni“ donosi u sebi objašnjenje da se njime uređuju temeljna načela međusobnih odnosa. Niz je otvorenih pitanja koja do sada nisu rješavana, a što je

snagama i u policijskim službama, onih koji se nalaze u zatvorima, bolnicama, sirotištima ili drugim socijalnim ustanovama. Također, Ugovor predviđa i pravo Katoličke crkve u Crnoj Gori za osnivanje ustanova koje se mogu slobodno baviti izdavačkom i medijskom djelatnošću.

Ovaj Nacrt Temelnog ugovora treba uskoro biti usvojen i potpisan, a na snagu stupa nakon propisane ratifikacije. Katolička se crkva u Crnoj Gori već raduje i nada plodovima koje će donijeti novi Temeljni ugovor između Svete Stolice i Crne Gore”.

600 OBLJETNICA

U Gornjoj Lastvi, starom naselju smještenom u podbrdskom predjelu iznad Tivta, 9. listopada je proslavljena 600. obljetnica posvete župne crkve Rođenja Bl. Djevice Marije. Nakon jednogodišnje pripreme i niza prigodnih događanja u Donjoj i Gornjoj Lastvi ova je proslava koju je predslavio preuzvišeni nadbiskup **Alessandro D'Errico**, apostolski nuncij za Crnu Goru, uz koncelebraciju biskupa kotorskog, mons. **Ilije Janjića**, nadbiskupa barskog, mons. **Zefa Gašija** i dvadeset i dva svećenika održana na naj-svečaniji mogući način. Crkva je bila pretijesna da primi nekoliko stotina vjernika iz Crne Gore, Hrvatske, Italije i Kanade koji su se okupili u Gornjoj Lastvi da bi obilježili taj jubilej.

Svečanost je počela na platou pred prekrasnom baroknom crkvom gdje je kraći koncert održalo Glazbeno-prosvjetno društvo „Tivat“, a pripadnici su odreda Tivatskog zbora Bokeljske mornarice nakon svečanog pozdrava uz pratnju Tivatske gradske glazbe odigrali tradicionalno kolo sv. Tripuna. Na početku svete mise pozdravnim

Svečanosti organizirali Kulturno zavičajno udruženje Napredak Gornja Lastva i Župni ured Svetog Roka, Donja Lastva

se govorom uzvanicima i prisutnima obratio domaći biskup, Ilija Janjić. Prenoseći okupljenima blagoslov pape Benedikta XVI, mons. D'Errico kazao je da ga fascinira sa koliko se masovnosti, svečane atmosfere i dobre organizacije slavi 600. godišnjica posvete župne crkve u Gornjoj Lastvi, iako to mjesto danas ima samo par stalnih stanovnika.

„To svjedoči da su vaši preci ovdje posijali dobro sjeme vjere, te ste vi Gornjolastovljani, iako možda poradi životnih okolnosti rasijani izvan svoga Zavičaja u drugim naseljima Boke ili svijeta, sačuvali ogromnu ljubav za svoju Crkvu, koja vam je dala vjeru i za ovaj župni hram u kojem su vaši preci stotinama godina ispovijedali i živjeli tu vjeru“, kazao je monsijor D'Errico. Nakon podijeljenog Apostol-

skog blagoslova nuncij je, između ostaloga, osobitu radost iskazao na završenoj pripremi teksta Temelnog ugovora između Svete Stolicy i Crne Gore. Temeljni su ugovori oni pilastri na kojima se može sa sigurnošću nastaviti izgradnja takvih međusobnih odnosa koji mogu biti nada bolje budućnosti za katolike Gornje Lastve i cijele države Crne Gore.

„Crkva koju su sagradili predci ovih dičnih muževa i žena što su danas okupljeni u ovome svetome domu, podignuta je ne samo u srcu mjesta, već i u srcu svakog njegovog stanovnika. Naš vjernički hrvatski puk, kojega je veliki Papa Ivan Pavao II. nazvao «narodom nade», živi stoljećima u ovom prelijepom Zaljevu svetica, vjeran Bogu, Petrovu nasljedniku, svojoj katoličkoj Crkvi i svome narodu, živi u miru

s drugima, poštujući svakoga čovjeka dobre volje u nadi uskrsnuća na život vječni“, kazao je, zahvaljujući se apostolskom nunciju i biskupima, don **Dejan Turza**, upravitelj župe u Lastvi, koji je monsinjora D'Errica darivao knjigama poznatog lastovskog povjesničara i svećenika don **Iva Stjepčevića** i ručnim radom jedne mještanke – figuricama u bokeljskoj muškoj i ženskoj narodnoj nošnji.

Kotorski biskup monsinjor Ilija Janjić podsjetio je na brojne generacije žitelja Gornje Lastve koji su stoljećima prilazili oltaru tamošnje crkve i zahvalio svima koji su svojim prilozima doprinijeli obnovi krova crkve i obližnjeg objekta župnog doma. On je nuncija D'Errica, prvog izaslanika Svetog oca koji dolazi u Gornju Lastvu, zamolio da papa Benediktu XVI.

prenese poziv da posjeti Kotoršku biskupiju.

Nakon mise i tradicionalne procesije, svečanost u Gornjoj Lastvi nastavljena je koncertom klape „Pasika“ iz Kostanja kraj Omiša. U tamborju crkve Rođenje Blažene Djevice Marije priređena je izložba fotografija čiji su autori **Anđelko Stjepčević** i **Anton Marković** iz lastovskog Foto-kino kluba „Mladost“, a koje su tematski vezane za gornjolastovsku crkvu. U pripremi je također i najavljeno izdanje Zbornika radova o povijesti naselja Gornja Lastva. Prigodom obilježavanja šest stoljeća crkve župnik Dejan Turza i predsjednik udruge Napredak iz Gornje Lastve **Zoran Nikolić** organizirali su i prvu fazu obnove ovog vrijednog sakralnog objekta u čemu im je financijsku potporu dala i Dubrovačko-neretvanska župani-

ja. Nikolić je župana **Nikolu Dobroslavića** upoznao s poviješću Gornje Lastve i njenog stanovništva, pa mu je tako pokazao i muzejsku zbirku smještenu u jednoj od lastovskih kuća.

U povodu obljetnice u Gornjoj Lastvi održana je i književna večer „Hrvatski književnici svojim sunarodnjacima u Boki Kotorskoj.“ **Duro Vidmarović**, predsjednik Odbora za književne veze i član upravnog odbora Društva književnika Hrvatske, otvorio je večer poezije: „Ovdje smo kako bismo zajedno s vašim kolegama iz Boke Kotorske, pjesničkom riječju uveličali vašu proslavu 600 - te obljetnice župne crkve Blažene Djevice Marije, ovdje u Gornjoj Lastvi. Istinski pjesnici nikada nisu sijali mržnju već su gajili ljubav.“

Svoje stihove kazivali su pjesnici **Duro Vidmarović**, **Tomislav Marijan Bilosnić** iz Zadra, **Drago Čondrić** iz Zagreba, **dr. sci. Igor Šipić** iz Splita i **Arsen Mužić** iz Splita. Nazočili su nakladnik **Zoran Bošković**, vlasnik nakladne kuće „Naklada Bošković“ iz Splita, kao i **Sebastijan Kocelić** glazbenik iz Splita, koji je obogatio večer svojom glazbom.

Goste iz Hrvatske pozdravila je pjesnikinja **Desanka Matijević** iz Kotora, a u ime inicijativnog odbora Udruge hrvatskih pjesnika, književnika, pisaca i novinara.

Osim gostiju svoje stihove su kazivali i pjesnici iz Boke, članovi Udruge hrvatskih pjesnika **Miroslav Sindik** i **Desanka Matijević**, kao i pjesnici članovi Hrvatskog građanskog društva Crne Gore **Tripogrgurević** i **Andrija Petković**.

UČIMO HRVATSKI

Priredila:
prof. Marina BASTAŠIĆ

Jezični savjetnik – Fakultet

Riječ fakultet potječe od latinskog *facultas*, što je prvotno značilo mogućnost, lakodu, sposobnost, talent, vještinu, a zatim ustanovu u kojoj se sposobnost, talent i vještina razvijaju. U hrvatskom se jeziku riječ uvrstila prema njem. *Fakultät*. Današnje značenje ovog europeizma jest dio sveučilišta u kojem se proučava jedna skupina znanosti, a nastalo je nakon reformacije. S vremenom se ono suzilo na nastavnički zbor. Zanimljivo je da tako Akademijin Rječnik objašnjava riječ fakultet kao zbor učitelja jedne nauke na sveučilištu. To suženo značenje izgubilo se na europskom kontinentu, a sačuvano je u Americi, gdje je to jedino značenje tog europeizma.

Jeste li znali?

Jedan od najvećih hrvatskih, ali i svjetskih renesansnih komediografa, Dubrov-

čanin Marin Držić imao je nadimak Vidra. Neki misle da je taj nadimak dobio jer je bio spretan i okretan kao vidra. Nadalje, poznata je i činjenica da je Držić svoja djela rado stvarao u prirodi oko dubrovačke rijeka Omble, koja je tada bila prepuna vidri, pa je moguće da se Držićev nadimak dovodi u vezu i s time. Držić je nosio i kapu od vidrina krzna, pa postoji mogućnost i da je po tome dobio nadimak. No, manje je pak poznato da Držić ima još jedan nadimak: Mutivoda.

Kršćansko nazivlje – Što znači, kako se piše i ispred čega stoji riječ fra

Najstariji monasi, redovnici međusobno su se zvali braćom. Kako su se kod nas razni redovi širili sa Zapada, gdje je latinski bio kulturni jezik, zajedno s redovništvom širi se i latinska riječ *frater*, što znači brat. Taj se oblik upotrebljava uz ime redovnika kao naslov, a postoji i njegova skraćenica *fra*, koja se, prema Akademijinu Rječniku, javlja

uz ime redovnika već u 15. stoljeću. On je u hrvatskome crkvenom jeziku, pa i u općoj uporabi, vrlo čest jer se upotrebljava ispred imena redovnika raznih redova, primjerice franjevac, dominikanac, karmelićanin.

Hrvatsko pravno nazivlje – Tražbina (li) potraživanje

Svi znamo što je dug – ono što je tko kome dužan. Veza uz to, postoji riječ dužnik, koja danas znači ono što je u lat. *debitor*, u njem. *Schuldner*, tj. onaj koji treba vraćati dug. Suprotno od dužnik jest vjerovnik, lat. *creditor*, koji ima pravo na to da mu dužnik vrati što mu je dužan, tj. dug, a ima pravo to tražiti i tužbom. Taj isti dug sa stajališta vjerovnika ima drugi naziv – u hrvatskoj se tradiciji nazivalo tražbinom, a nakon 1918. naziv je potisnut drugim nazivom, potraživanjem. Mišljenja sam da danas nije dobro bititi dužnik niti vjerovnik: dužniku kamate ubrzano rastu, a vjerovnik nikako svojih novaca da vidi...

***Djeca i delegacija iz Crne Gore pored
Držićevog spomenika u Dubrovniku***

NAŠ DOM JE NAŠA BUDUĆNOST.

UZ PBZ STAMBENI KREDIT:

**AKCIJSKA KAMATNA STOPA, FIKSNA ZA PRVU GODINU,
JOŠ POVOLJNIJI UVJETI ODOBRENJA I KORIŠTENJA.
ZATO ŠTO ŽELIM OBLIKOVATI SVOJU BUDUĆNOST.**

Gradiš budućnost uz pouzdanog partnera, jednu veliku banku koja u prošle dvije godine nije jednokratno podizala kamatne stope na postojeće kredite. Ikoristi tu novu generaciju stambenih kredita uz akcijsku kamatu, fiksnu za prvu godinu otplate kredita, za kredite ugovorene do 31. ožujka 2011. Posebno povoljni uvjeti za mlade do 40 godina uz kamatnu stopu 6,5% godišnje. Ažurno, za prvu godinu otplate kredita (BKS* 5,84%).

*BKS je izračunat uz najnižu kamatu i najdužu rok otplate

PRIVREDNA BANKA ZAGREB

Mislimo unaprijed s Vama.

*PBZ
stambeni krediti*

PBZ je dio grupe INTESA SANPAOLO

XI. HUMSKI DANI POEZIJE DRUŠTVA
HRVATSKIH KNJIŽEVNIKA HERCEG BOSNE

Borba za identitet

Mostar je duboko podijeljen grad, a položaj Hrvata sve teži i teži. Društvo Hrvatskih književnika Herceg Bosne djeluje zahvaljujući malom broju entuzijasta; Hrvatsko sveučilište doživljava pritiske, radio Herceg Bosne se teško bori za opstanak, a Hrvatska televizija Mostar je potpuno ugašena

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne organiziralo je od 25. do 29. listopada XI. Humske dane poezije u Mostaru, s nastupima pjesnika iz zemlje i inozemstva.

Na poziv organizatora, predsjednice Društva hrvatskih književnika Herceg Bosne **Marine Kljajo-Radić**, kao posebni gosti na završnoj sveknjiževnoj večeri u Domu Herceg Stjepan Kosača, koja je okupila više od trideset pjesnika, govorili su predstavnici Hrvatskog građanskog društva Crne Gore iz Kotora. **Boško Gurević** govorio je o djelovanju društva, prezentirali smo aktivnosti časopisa Hrvatski glasnik, a svoje stihove je govorio mladi pjesnik **Tripo Gr-**

gurević.

Prvi dio programa bio je posvećen pokojnom pjesniku **Ferdi Kovaču** o kojem je govorio književnik **Ivan Sivrić**. Usljedilo je obraćanje Marine Kljajo-Radić koja je nazočne podsjetila na veličinu i značaj nedavno preminule **Vesne Parun**, koja je bila i članica DHK HB. U trećem dijelu večeri nastupili su afirmirani pjesnici, članovi DHK HB i DHK iz Hrvatske: **Marina Kljajo-Radić, Pero Pavlović, Ljubo Krmek, Mijo Tokić, Fabijan Lovrić, Ivan Šarolić, Srećko Marijanović, Dragan Marijanović, Mile Pešorda, Petar Vulić, Slavica Lončarić, Radica Leko, Ivan Baković, Vera Stanić, Dubravka Bandić**... Kraj sveknjiževne večeri bio je u znaku članova Književnog kluba Mostar, pjesnika gostiju i mladih pjesnika.

Marina Kljajo-Radić izjavila je kako je iznimno zadovoljna nastupom velikog broja pjesnika, ali i odličnim odzivom publike tijekom manifestacije. "Prezadovoljna sam što su posjetitelji prepoznali vrijednost Humskih dana poezije i što kultura u ovom gradu živi unatoč okruženju koje i nije baš optimistično i što mi koji se zalažemo za kulturu uspijevamo privući publiku i ponuditi joj nešto više od svakodnevnog sivila, nesigurnosti, nezvjesnosti, besparice... Svi dani programa koji smo pripremali bili su unaprijed osmišljeni i sve je išlo po predviđenom planu - posjet školama, predstavljanje knjiga „S neba cvjetovi“ i „Knjiga od sna i ljubavi“, Ikavski skup“...

Subotnje jutro u društvu naših domaćina Marine i **Mire Jezerčić**, tajnice društva, iskoristili smo za obilazak Mostara i čuvenog Starog mosta koji dijeli grad na zapadnu stranu, na kojoj žive Hrvati, i istočnu na kojoj dominiraju bosanskohercegovačka i turska obilježja.

Da je Mostar podijeljen grad nitko ne skriva i vidljivo je na svakom koraku. U gradu postoje dva vodovoda, dvije čistoće, dvije pošte, sve po dvoje...

"U svom životu nikada nisam bio na Starom mostu. Taj drugi dio grada ne zanima me, niti želim ići u njega", nerijetki su komentari mladih ljudi. U posljednja tri mjeseca zabilježeno je 10-ak incidenata u kojima su huligani napali i pretukli više osoba. Četvorica hrvatskih maturanata pretučena su nekoliko dana prije našeg dolaska u dvorištu mostarske Gimnazije, a pet do šest napadača pobjeglo je na istočnu stranu grada. Očevici incidenta kažu da su učenici za vrijeme velikog odmora sjedili na klupama u dvorištu

kada ih je napala grupa huligana i počela da ih tuče palicama, bokserima, šakama i kamenjem. Prizor je, kažu, bio stravičan. Mostarska Gimnazija nalazi se na Španjolskom trgu, nekadašnjoj liniji razgraničenja, a funkcionira na principu jedne škole u kojoj se nastava pohađa po hrvatskom i bošnjačkom planu i programu. Hrvati idu u jednu, a Bošnjaci u drugu smjenu.

Stariji su svjesni kako moraju živjeti jedni pokraj drugih i da ih sukobi i inat neće nikamo odvesti do u izolaciju i stagnaciju grada.

Ne zna se pouzdano koliko Hrvata živi u Mostaru i okolici, jer popis nije rađen od 1991.

"Položaj Hrvata u Mostaru od Domovinskog rata je sve teži i teži", kazala nam je Marina Kljajo-Radić. "Slobodan je prolaz sa zapadne na istočnu stranu, ali smo ipak ogra-

ničeni svojom stranom. Prelazimo samo kad posao zahtijeva.

Stvaranjem Hrvatske države Hrvati u Bosni i Hercegovini ponadali su se da će imati konačno slobodu govora i pisane riječi, kulture - jednom riječju nacionalnog identiteta. Poslije rata, u toj euforiji to se nekako i ostvarivalo. Međutim, što je vrijeme odmicalo, politički pritisci sa svih strana su to postupno smanjivali i na neki način onemogućavali Hrvate da djeluju u svom nacionalnom duhu, uvažavajući ostale narode s kojima žive oduvijek. Razočaravajuće je to što hrvatske institucije u Mostaru nemaju potporu političkih institucija u Bosni i Hercegovini kao ni ostalih kulturnih institucija koje bi trebale skrbiti za kulturu u Mostaru. Društvo Hrvatskih književnika Herceg Bosne oformljeno je 1993. a djeluje i radi zahvaljujući ma-

Počitelj

Marina Kljajo -Radić

lom broju entuzijasta i sponzora koji imaju osjećaja za kulturu i riječ, raznolikost života na ovom prostoru. Od institucija koje se bave zaštitom identiteta Hrvata postoji Hrvatsko sveučilište, koje također doživljava povremene pritiske, radio Herceg Bosne koji se teško bori za opstanak - malo radi malo ne radi, a Hrvatska televizija Mostar je potpuno ugašena, trenutno u štrajku, i njezina budućnost je neizvjesna. Ipak sam optimist, jer nam ponekad takve situacije jačaju snagu i otpor i djelujemo bolje i efikasnije nego u nekim vremenima kada su nas podržavali i tapšali po ramenima“, ocijenila je Marina Kljajo-Radić.

Mostar i njegova okolica su prepuni kulturno povijesnog blaga koje se u posljednje vrijeme afirmira i za turiste i posjetitelje. Naši su nam domaćini preporučili posjet Mogor-

jevu - starom rimskom gradu u Čapljini, stećcima - izvoru hrvatske pisane riječi u Stolcu, Muzej na Humcu koji drže fratri i gdje se nalazi Humska ploča, Hrvatski dom Herceg Stjepan Kosača sa knjižnicama, galerijama, Veliku suvremenu knjižnicu u Franjevačkoj crkvi... Odlučili smo se za posjet Počitelju. Umjesto naših dojmova, prenosimo dio Dnevnika u Hrvatskom slovu, pod nazivom Hrvatska riječ od Humske zemlje i Kotora do Vrhbosne, u kojem Marina Kljajo Radić poetski prenosi:

“U tom srednjovjekovnom gradu hercega Stjepana Kosača dočeka nas je **Ljubo Krmeč**. Gostima je predložio sudbinu tog nekada znamenitog hrvatskoga grada. Počitelj je posljednji pao u turske ruke i postupno je dobivao orijentalni izgled svojih stanovnika. Osim povijesti, na re-

pertoaru su se našle i umjetnost, politika, arheologija, a na kraju pjesme. Svaki je pjesnik trebao recitirati po jednu svoju pjesmu, a Ljubo Krmeč, inače poznat po govoru stihova napamet, prvi se put zbunio, što su ostali pjesnici jedva dočekali jer su sad mogli zbijati šalu na njegov račun. Jedan od književnika, koji nije bio dovoljno upoznat s brojem i položajem Hrvata u Kotoru, reče: “Je li tako da je vas tamo vrlo malo?” Mladi pjesnik Tripun mu odgovori: “Jest, malo nas je!” Kako je atmosfera već bila vesela, da okrene stvar na šalu, Krmeč doda: “Što vas briga, zato vas nitko ništa i ne pita.” A mudri Tripun odgovori: “I kad nas pitaju, mi šutimo.”

Ispratili smo goste istinski osvježeni posjetom naše braće Hrvata iz Kotora, ali i s tugom zbog spoznaje da ih je sve manje i manje“.

II.DIO ZNANSTVENOG SKUPA O BARSKOM NADBISKUPU MSGR. ŠIMUNU MILINOVIĆU

Povijesna otkrića

Piše:

Vladimir MARVUČIĆ

„Nima Splita do Splita“-ispravno je ustvrdila velika hrvatska diva Tereza Kesovija u jednoj od svojih najopjevanijih skladbi koja je i postala zaštitnim znakom znamenitog Splitskog festivala. Zanimljivo je da su i legendarna „Tere“ i Festival ove godine obilježili 50.obljetnicu glazbenog rada, odnosno postojanja. Grad pod Marjanom, koji je već odavno obilježio 1700.obljetnicu, unatoč neumitnosti kalendara, upravo je kao u gore spomenutoj pjesmi-prekrasan, raspjevan i vječno mlad. Neka stoga bude dopušteno autoru iznijeti neke osobne dojmove glede vlastitih boravaka u različitim životnim razdobljima u gradu sv.Duje. Naime, ovaj nestvarno lijepi grad oduvijek me je fascinirao,od dječaćkih dana, upamćenih trčkanjem Prokurativama u vrijeme Festivala, preko mladenaštva, obilježenog odlaskom na procesiju Patronu, ali i pohodi-
ma“Plinari“i“Poljudu“, pa do skorijih vremena, duboko urezanih kroz velebno misno slavlje na Žnjanu koje je predvodio“Petar naših dana“,veliki papa Ivan Pavao II. Znanstveni skup o kojem ćemo u nastavku govoriti,te njegovi sjajni organizatori, neprijeporno su dio ovog blistavog niza njegove splitske pojmovnice.

Podimo redom. Nakon prvog, skromnijeg dijela znanstvenog skupa, održanog u Baru 17.4.2010. u organizaciji Hr-

Na skupu je prezentirano čak 20 iznimno kvalitetnih i zanimljivih znanstvenih uradaka, od kojih najveći dio obrađuje neobično bogat i sadržajan život i djelo barskog nadbiskupa

vatskog građanskog društva Crne Gore -Podružnica Bar, u Splitu je 22.-23. listopada u Franjevačkom samostanu Gospe od Zdravlja održan znanstveni skup“Fra Šimun Milinović (1835.-1910.), barski na-

dbiskup- povijesne okolnosti i djelo-o stotoj obljetnici smrti“. Organizator ovog po svemu izuzetnog skupa bila je Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja iz Splita, čiji je istaknuti član nekoć bio i

msgr.Milinović. Suorganizatori su bili Franjevačka klasična gimnazija u Sinju, Franjevački samostan sv.Frane u Imotskom, Župa Duha Svetoga u Lovreću, Općina Lovreć i Društvo Lovrećana u Zagrebu. U izaslanstvu barskog HGD, koje je ujedno predstavljalo i domicilne udruge, suorganizatore barskog skupa, "Zupci production" i "Šestani", bili su **Ilija Vukotić, Pavle Vučetić** i autor teksta, a Općinu Tivat i HGI zastupao je gosp.**Ilija Janović**, potpredsjednik Općine. Možda je ovaj dio teksta pravo mjesto da se dragim i cijenjenim domaćinima kaže jedno veliko, iskreno i ljudsko "HVALA"! Naime, tijekom cijelog boravka u Splitu, kasnije u Lovreću i Imotskom, gosti iz Bara i Tivta bili su obasipani velikom pažnjom, poštovanjem i ljubavlju. Premda svakom čovjeku ugodnosti nedvojbeno prijaju, zajednički je dojam da su domaćini svojom gostolju-

bivošću nadmašili i ona osobna, katkad odveć subjektivna i neumjerena očekivanja. Dakako, domaćini nisu bezimni. Provincijal dr.fra **Željko Tolić, fra Nedjeljko Jukić, fra Kruno Bekavac, fra Josip Grbavac, fra Zvonko Tolić, fra Zoran Kutleša, fra Marko Babić, fra Gabrijel Jurišić, fra Dinko Bošnjak, gosp.Ivan Bekavac Basić, gosp.Ante Babić** samo su neki od onih kojima se mora izreći iskrena zahvalnica.

Tijekom dva dana, na skupu je prezentirano čak 20 iznimno kvalitetnih i zanimljivih znanstvenih uradaka, od kojih najveći dio obrađuje neobično bogat i sadržajan život i djelo barskog nadbiskupa msgr.Šimuna Milinovića. Jedina dva uratka koji se nisu bavili msgr.Milinovićem, također su iznimne vrijednosti. Dok uradak dr.**Vande Babić** obrađuje velikog Milinovićevog predšasnika, barskog i zadarskog nadbiskupa Peraštanina

Vicka Zmajevića kao jednu od najvećih osobnosti XVIII.stoljeća, uradak dr.don **Slavka Kovačića** rasvjetljuje doskora gotovo nepoznato razdoblje ubrzo nakon pada Bara pod tursku vlast, tj.apostolsku vizitaciju veronskog biskupa Augustina Valiera Barskoj nadbiskupiji 1579. Nije pretjerano reći da uradak dr.Kovačića ima povijesni značaj, imajući u vidu da je "zaslugom" barbarske vlasti ogroman dio barskog kulturnog pisanog, relikvijarnog i spomeničnog blaga nepovratno uništen, te da o mnogim povijesnim činjenicama možemo suditi samo po sačuvanim fragmentima. Naime, u ovom uratku još se može čuti o barskim plemićkim i pučkim gradskim obiteljima, redovničkim družbama, relikvijama, crkvama, umjetninama, dokumentima, bratovštinama, dakle svemu onome što će ubrzo nakon toga postati "prah i pepeo". Od ostalih uradaka teško je neki izdvojiti, budući da gotovo svi ispunjavaju visoke znanstvene standarde. Ipak, vrijedi istaknuti radove dr.**Marka Trogrlića** o odnosu Austrije prema Dalmaciji u Milinovićevo doba, dr.**Zorana Grijaka** o korespondenciji između Milinovića i Strossmayera, dr.fra **Tomislava Mrkonjića** o nadbiskupu Milinoviću u dokumentima vatikanskih arhiva. Osobito dojmljivo bilo je briljantno izlaganje dr.fra **Zvonka Tolića** o crkvenim prilikama u Milinovićevo doba, zahvaljujući kojem su postale vidljivije brojne povijesne neistine i poluistine kojima se i danas obilno manipulira. Na samom svršetku ovog izuzetnog skupa, uz potporu Društva Lovrećana u Zagrebu, predstavljena je jako vrijedna i zanimljiva knjiga fra **Žarka Maretića** "Strossmayer-Milinović (njihov zajednički rad na uniji)". Tiskanje zbornika radova

sa ovog znanstvenog skupa, koje se očekuje u blizjoj budućnosti, polučit će nizom novih povijesnih činjenica, saznanja i otkrića.

Posljednji dan boravka bio je u Lovreću, rodnom mjestu msgr. Milinovića. Svečanom svetom misom koju je predvodio fra Zoran Kutleša, gvardijan franjevačkog samostana u Imotskom, te prigodnim igrokazom Lovrećani su se na najljepši način prisjetili velikog sina svojeg kraja msgr. Milinovića. Zahvaljujući župniku, načelniku općine gosp. **Babiću**, gosp. **Sekelezu** i Lovrećankama "zlatnih ruku", gosti iz Ba-

ra i Boke su, osim prekrasnog ugošćenja, imali privilegij posjetiti rodnu kuću msgr. Milinovića, današnje potomke Milinovića, te osnovnu školu koja je među najboljima u Hrvatskoj. Konačno, ljubeznošću gvardijana Kutleše, gosti su posjetili Imotski, njegovu ponosnu tvrđavu, prekrasni samostan sv. Frane te znamenito Crveno i Modro jezero kao riječke prirodne fenomene. Namjerno su ovog puta "preskočeni" opisi Splita (Rive, Peristila, Grgura, čak i repertoara HNK u koji su gosti jedne noći uspješli "zaviriti"), dijelom zbog toga

što je to čitateljstvu poznato, dijelom zato što bi to zasluživalo zaseban tekst.

Uz još jednom izraženu zahvalnost „Bogu, ali i ljudima, treba reći da je velika stečevina znanstvenih skupova u Baru i Splitu što se tanka, ali snažna nit, unatoč nekim povijesno nepovoljnim okolnostima, ipak neće prekinuti. Naime, početkom veljače 2011. Lovrećani i Imočani će hodočastiti u Boku i grad Kotor prigodom blagdana sv. Tripuna, ali i u Bar na grob nadbiskupa Šimuna Milinovića u kapeli sv. Vida na istoimenom gradskom katoličkom groblju, te u Stari grad Bar na razvaline katedrale sv. Jurja u spomen barskim mučenicima. Naprosto, oni su svjesni da bez Katorske biskupije i Barske nadbiskupije njihova povijesna, vjerska i kulturna baština, premda prebogata, nije cjelovita i potpuna.

Umjesto zaključka, jedna želja. U godini kada će Sveti Otac papa Benedikt XVI. posjetiti Hrvatsku, neka ovi hodočasnici i naši dragi prijatelji budu navjestiteljima skorog dolaska Svetog Oca i u ovaj dio "Božjeg vinograda"!

Radionice

Piše:

Prof. Marina BASTAŠIĆ

Ove je godine (7. godinu za redom) s radom započela Dopska škola hrvatskoga jezika. Već uobičajeno, nastava se održava u OŠ „Drago Milović“ u Tivtu, utorkom, četvrtkom i petkom u terminu od 18.30 – 20.00, te u OŠ „Njegoš“ u Kotoru, srijedom od 16.00 – 17.30 te petkom u istom terminu.

Kako su prošle školske godine u nastavu uvedene i tematske radionice, tako ni ove godine nismo zaostali: već su održane dvije takve.

Prva je radionica održana 28. rujna 2010. To je bila likovna radionica na kojoj su učenici slikali i crtali crkvu u Gornjoj Lastvi povodom njezine 600. obljetnice. U veselom ozračju u društvu don Dejana Turze, učenici su još jednom pokazali veliko zanimanje za radionicu te se još jednom dokazali kao vrsni mali umjetnici.

Poslastica je tek uslijedila. Dana 20. listopada 2010. Dopsku školu hrvatskoga jezika posjetio je gospodin Mili-voj Slaby – vlasnik ateljea „Slaby“, koji se bavi izradom suvenira od gline. Tom je prilikom gospodin Slaby ukratko prezentirao djeci priču o nastanku gline i o radu s glinom, nakon čega su se u izradi predmeta od gline okušali i sami učenici. Već sam u prethodnim tekstovima napomenula kako je svrha ovakvih radionica upravo u izražavanju kreativnosti i mašte, u iz-

gradnji kvalitetnije međusobne komunikacije, ali i u upoznavanju različitih kulturnih elemenata. Na osnovi toga, djeca na jedan doista kvalitetan i produktivan način afirmiraju svoju ličnost i stvaraju pozitivne stavove prema sebi i svojoj okolini. Na ovoj su radionici bili nazočni i predstavnici hrvatskih struktura: Ljerka Sindik ispred HGD-a, Ilija Janović ispred HGI-a te

don Dejan Turza ispred Crkve. Ovakve su radionice samo još jedna potvrda izvrsne komunikacije i suradnje Dopske škole hrvatskoga jezika i ostalih hrvatskih struktura. Ovom prilikom s ponosom i iščekivanjem najavljujem sljedeću radionicu, koja će, za razliku od prethodnih, biti glazbena. O čemu će točno biti riječ, saznat ćete u sljedećem prilogu.

VII.SUSRETI
KNJIŽEVNIKA
HRVATSKIH
MANJINA SA
KNJIŽEVNICIMA
U HRVATSKOJ

Sa susreta u Rovinju

Riječ pjesnika

Piše:
Tripun GRGUREVIĆ

U Rovinju su 14, 15 i 16. listopada održani VII. susreti književnika hrvatskih manjina s književnicima u Republici Hrvatskoj.

I ove godine organizatori su bili Hrvatsko kulturno društvo "Franjo Glavinić", rovinj-

ski odbor Matice hrvatske, pulska podružnica Hrvatske matice iseljenika; uz materijalnu potporu Hrvatske matice iseljenika, Ministarstva kulture RH i Grada Rovinja.

Predstavnici Hrvatskog građanskog društva Crne Gore na ovogodišnjim susretima bili su **Andrija Petković** iz Tivta i **Tripun Grgurević** iz Kotora.

Rovinj u Istri je izabran kao primjer grada u kojemu je nazočan međunacionalni sklad i u kojemu manjinske etničke zajednice uživaju u poštovanju zaštite njihovih ljudskih i manjinskih prava što je uočljivo na svakom koraku. Među ostalim, sve table na javnim ustanovama ispisane na hrvatskom i talijanskom jeziku.

Susreti su počeli svečanim otvorenjem u Domu kulture koji se nalazi u samoj gradskoj jezgri staroga Rovinja. U programu su nastupali: **Stipe Cvitan** iz Slovenije, **Jurica Čenar** i **Robert Hajzsan** iz Gradišća, **Malkica Dugeč** i **Zdravko Luburić** iz Njemačke, **Ljubica Kolarić-Dumić** iz Srijema, **Šimun-Šito Ćorić** iz Švajcarske, **Antonio Samartino** iz italijanskog Molisea, **Nevenka Nekić** iz Zagreba, **Janko Crljenica** iz Marčane, te izaslanici HGD Tripun Grgurević i Andrija Petković koji je svojim maestralnim izvođenjem predivnih stihova pokupio sve simpatije i buran pljesak. U ime organizatora dobrodošlicu su pože-

ljeli: **Mario Sošić**, **Stjepan Medo** iz Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske, Predsjednik Gradskog Vijeća grada Rovinja **Davorin Flego** i **Ivanka Roksandić** iz saborskog Odbora za Manjine. Mješoviti zbor Hrvatskog Kulturnog Društva Franjo Glavinić je nastupio izvevši nacionalnu himnu i himnu Istre. Kasnije te večeri upriličen je prijem kod Gradonačelnika Rovinja.

Drugog dana susreta održan je Stručno-znanstveni skup u Hrvatskome kulturnom domu gdje su svoja predavanja nakon priopćenja imali: Nevenka Nekić (Rekonsrukcija autobiografije, prozno-poetski zapisi iseljenika), Jurica Čenar (Pjesništvo u hrvatskim glasilima

Gradišća u zadnjih stotinu godina), Šimun Šito Ćorić („Razasuti stranim svijetom i po stranim jezicima”, panorama pisaca franjevac iz Hercegovine), Zdravko Luburić (O trpnji samoće stranaca u književnosti na njemačkom i hrvatskom jeziku), **Ivan Ott** (O književnosti Hrvata doseljenih u Njemačku), **Robert Hajzsan** (Hrvatski pisci u svijetu u biblioteci Panonskoga instituta), **Domađoj Ante Petrić** (Istraživačka literatura i novinarstvo u hrvatskoj dijaspori.) Nakon kratke stanke, i još jednog priopćenja skup je nastavljen te su svoje radove takođe predstavljali: Malkica Dugeč (Razmišljanje o hrabrosti), Ljubica Kolarić-Dumić (U susret dvadesetoj obljetnici protjerivanja Hrvata iz Srijema), **Mirko Orlić** (Stoljetna opstojnost Hrvata u sadašnjem Slovenačkom primorju), **Desa Blaslov-Dujela** (Djelovanje Hrvatsko-talijanske udruge u Rimu), **Mila Markov-Španović** (Doticaji i preplitanja više jezika i kulturnih identiteta), **Sanja Vulić** (Pokušaji odvajanja hrvatskih manjina od hrvatskoga naroda) i izaslanik HGDCG Andrija Petković koji je na jako dobar način opisao Divlju ljepotu Crne Gore kao inspiraciju za pjesnika te spomenuo najveće pjesnike i znanstvene radnike iz Boke, podsjetivši nazočne da više od 60 % pokretnih kulturnih dobara Crne Gore baštini Hrvatska manjina.

Kasnije navečer predstavljen je pjesnik **Jurica Čenar**.

Sledećeg dana organizirano je upoznavanje s Istrom pa su sudionici posjetili Medulin i Pulu i divili se ljepotama Istre.

Izaslanici HGDCG su svojim stihovima i riječima pozivali na mir, vjersku i nacionalnu toleranciju te na taj način najbolje promovirali prije svega HGD pa onda Boku i Crnu Goru kao njihovu domovinu.

*SJEĆANJE NA VELIKOG BOKELJSKOG PJESNIKA VIKTORA VIDU
(2. 10. 1913-25. 9. 1960)*

Vječni trag Boke

Piše:

mr Andrija PETKOVIĆ

Čudan je, često neshvatljiv, ali prijatan i plemenit spoj kamena i mora... I kreacije njihovog dodira. Čudni su nagoni i putevi ljudi odgajanih na „pjeni od mora“. Upravo je možda zbog toga mala, ali ponosna i nesvakidašnja Boka kotorska podarila svijetu toliko umjetnika, toliko ljudi koji su svojom dušom oplemenili i naše postojanje. Jer, kako svojevremeno reče **Franjo Alfirević** „krajevi kao i bića imaju dušu“. A duša Boke je ogromna.

Podarila je ona svijetu jednog **Tripa Kokolju, Lazara Brajnovića, Andriju Paltašića, Lovra Dobričevića** i brojne druge. A posebno poglavlje ove priče jeste svakako ono koje pripada **Viktoru Vidi**, čovjeku rođenom da bude pjesnik, čovjeku čiji je život, protkan stihovima i koji je, u stvari i svjedočenje o jednoj patnji, o neraskidivoj blizini Bokelja i Boke, o nadi i želji, neostvarenim snovima koji su rezultirali kobnim završetkom. Za njegovo pjesničko ostvarenje, najznačajniji je njegov odlazak u Argentinu 1948.godine, gdje je u Buenos Airesu radio kao državni činovnik. Upravo od te 1948. godine počinje priča o dva pjesnika, Viktoru Vidi, maštovitom Kotoraninu, i Viktoru Vidi, iseljeniku u daleku Južnu Ameriku.

Njegove pjesme napisane

na „rodnoj grudima“ nemaju onu umjetničku težinu, kao one ispisane u Argentini. Daleko od zavičaja, daleko od Boke kotorske, u svim njegovim djelima od 1948.godine, dominira samo jedan motiv – motiv smrti inspirisan žalom za rodnim krajem. „Bokelji putuju“, „Poslanica mrtvog“, „Zov“,

Viktor Vida

„Otrovane lokve“, „Tunel“ djela su koja su udarila naj snažniji pečat njegovog pjesničkog stvaralaštva.

A upravo kod Vide, ostvarila se i ona zla kob pjesnika umjetnika, po kojima oni postaju zapaženi i prepoznatljivi tek nakon svoje smrti. Tako je čovjek, koji u stvarnom životu nije ni malo sličio Viktoru iz njegovih lirskih zapisa (bio je duhovit, pomalo ekscentričan, boemski raspoložen), ži-

vot okončao tragično. Bol i čežnja za rodnim krajem bila su preveliko breme za leđa velikog umjetnika, i 1960.godine bacanjem pod vlak, ispisao je posljednje stranice o svojim koracima po svijetu.

Međutim, njegovo pjesničko biće tek tad je počelo da živi, njegovi stihovi postali su nezaobilazan dio biblioteka svakog zaljubljenika u poeziju, njegov „Zov“ bio je upućen svima onima koji za života nijesu uspjeli da ga čuju i razumiju.

Neki put nas
Zovu anđeli:
Mi se oglušimo
Na tajanstven zov.
Ali kad smo sami,
Kroz pukotinu noći
Sjetimo se,
Prepoznavši glas,
Da su sveti anđeli
U krug života sašli
I tamnim rubom kruga
Dozivali nas.

A njega je neprestano, miljama ili bolje reći snovima daleko zvala njegova Boka kotorska. Iz daljine izgledala mu je još svečanija i ljepša, još sjajnija. Pa je možda i najbolje da priču o Viktoru Vidi, završimo njegovom sentencom, mojim viđenjem te čarobne Boke:

„Ništa ne može pokolebati moja uvjerenja da je Boka kotorska ostvarenje božanske priče, koja je tu više nego i u jednom kraju svijeta dotakla zemlje i ostavila na tom moru i u tom kamenju svoj vječni trag“.

U NAMJERI DA OBILJE INFORMACIJA ŠTO BRŽE PRENESE SVIMA ZAINTERESIRANIM ZA DJELOVANJE I PROBLEME HRVATA CRNE GORE, HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE IZ KOTORA POKRENULO JE WEB STRANICU

www.hrvati.me

Posjetitelji portala će imati uvid u foto galeriju značajnih događaja od osnutka društva do danas; audio i video fajlove značajnih kulturnih manifestacija, radio i TV emisija.

Osim multimedijalne informiranosti i interaktivnosti, dinamičkog odnosa posjetitelja i vodstva društva, te redakcije Hrvatskog glasnika, pomoći u značajnim informacijama iz svakod-

Ukoliko imate aktivan informativni portal, predlažemo besplatnu razmjenu banner. Molimo vas da gotov banner (JPG ili GIF format) pošaljete na navedene e-mail adrese.

Informacije će biti objavljene na našem portalu www.hrvati.me. Najzanimljivije vijesti objavit ćemo i u našem časopisu Hrvatski glasnik, koji izlazi osmu godinu i distribuira se u Crnoj Go-

nevnog života, namjera je da se u kontinuitetu na ovom sajtu stvori baza podataka koja će biti od velikog značaja i sadašnjim i budućim generacijama.

Namjera nam je i da unaprijedimo međusobnu suradnju koja bi se manifestirala kroz kvalitetniji kontakt i češću zajedničku komunikaciju, razmjenu iskustava u predlaganju podizanja kvalitete programskih sadržaja svih medija manjinskih zajednica.

Molimo Vas da na e-mail **hgd-kotor@t-com.me** ili **popovictamara@yahoo.com** šaljete tekstove, fotografije, linkove audio i video materijala za koje smatrate da bi bile značajne našim čitateljima i posjetiteljima portala.

ri, Republici Hrvatskoj, Europi, SAD, Australiji. Ukoliko to smatrate značajnim, slobodni ste objaviti sve vijesti koje postavimo na portal, s obavezom navođenja izvora informacija.

Za sve dodatne informacije stojimo Vam na raspolaganju.

U nadi da ćemo surađivati,

Urednica portala i časopisa Hrvatski glasnik

Tamara Popović

+382 69 700 720

Ured Hrvatskog građanskog društva Crne Gore
Zatvoreni bazen Škaljari

85330, Kotor, Montenegro

Tel. +382 (0)32 304 232

Fax +382 (0)32 304 233

*KULTURNO I CIVILIZACIJSKO NASLJEĐE HRVATSKE
MANJINSKE ZAJEDNICE U CRNOJ GORI*

Mediterranski KRUG

Gospa od Škrpjela

Piše:
povj. umj.
Marija MIHALIČEK

Kulturno i civilizacijsko nasljeđe koje baštini hrvatska manjinska zajednica u državi Crnoj Gori neosporno je svjedočanstvo o autohtonosti Hrvata na prostoru Boke kotorske. Ova konstatacija je utemeljena na brojnim svjedočanstvima prije svega vjere-katoličanstva (iako pripadnost jednoj religiji, nužno, ne mora da određuje nacionalni identitet). Činjenica da su u

U multietničkoj i multikulturnoj Crnoj Gori Hrvati uživaju blagodeti koju donosi potpuna sloboda u izražavanju nacionalnih osjećaja i međusobnog uvažavanja specifičnosti kultura, duhovnosti, vjeroispovijesti i nacionalnog identiteta

prošlosti tradicijski običaji, jezik sa lingvističkim finesama, kao i nošnja, bili osobenost hrvatskog življa u Boki. Danas su, nažalost, zanemareni i za-

boravljani, a znanstveno nedovoljno proučeni kao specifičnost etnosa Hrvata u Boki. Za razliku od ovih kategorija danas su svjedočanstva materi-

jalnog kulturnog nasljeđa dostupna i prepoznatljiva na čitavom prostoru Boke. Protok vremena, povijesne i političke okolnosti nijesu često bile ni naklonjene ni brižne za materijalno kulturno nasljeđe Hrvata, koje je u mnogo slučajeva devastirano pa čak i uništeno, ali i pored toga je po brojnosti umjetničkih: arhitektonskih, skulptorskih i slikarskih djela najzastupljeniji segment kulturne baštine Boke kotorske, koji značajno paricipira u ukupnoj umjetničkoj baštini Crne Gore. Umnogome mu pripada zasluga što je područje Kotora i službeno prepoznato kao svjetska kulturna baština.

Atraktivni prirodni ambijent, koji je ostao u jednom momentu davne prošlosti na razmeđu dviju civilizacija: istočne i zapadne, čini ga jedinstvenim i rijetkim. Umjetnička prožimanja svjedoče o otvorenosti ovog prostora i žitelja za kreativnost, estetsko i lijepo - riječju za najplemenitiju ljudsku aktivnost koja se zove umjetničko stvaralaštvo. Ukupna kulturna baština Boke pripada mediteranskom kulturnom krugu, zbog mnogih analogija i dominantnih uticaja koji se nalaze na jadranskim obalama i zapadnoj-talijanskoj i istočnoj - dalmatinskoj. Ali prostor Boke nosi posebnost i neponovljivost, koju je don Branko Sbutega nazvao jednim pojmom - planet označavajući njen karakteristični kulturni i civilizacijski kod.

U ovom mikrokosmosu u kome su prisutni tragovi raznih civilizacija od najstarijih sa artefaktima praistorije, starih kultura Ilira, Grka, Rimljana, srednjovjekovnih, renesansnih, i baroknih do umjetničkih stilova XIX. stoljeća. Raz-

ličitost uslovljena bikonfesionalnom, etničkom i nacionalnom pripadnošću žitelja u prošlosti nosi mnogo dobrih primjera suživota, a pogotovo danas, kada nam se kao imperativ nameće očuvanje zajedničkog bogatstva kulturnog nasljeđa. Ako postanemo skloni da slavimo barok **Tripa Korkolje**, a dozvolimo elementarno nepoznavanje i uvažavanje

umjetnosti risanskih ikonopisaca, ili obratno doživljamo ljepotu i vrijednost manastira Savine, a budemo ravnodušni prema Bogorodičinoj crkvi na Prčanju, pa konačno lamentiramo nad sudbinom palača Dobrote, Perasta i Prčanja, a ne i Ivelića u Risnu, mislim da ćemo biti uskraćeni i nećemo se osjećati privilegovani što smo rođeni i živimo u Boki.

Mnogi epigrafski spomenici iz VIII. i IX stoljeća svjedoče pripadnost Boke zapadnom latinskom crkvenom krugu, još uvijek jedinstvenog kr-

šćanstva. Djelovanje benediktinaca, koje se arhivski prati od IX. do XIII. stoljeća sa pomenom desetak njihovih samostana od kojih je najpoznatiji bio sv. Jurja na otoku pred Perastom i sv. Mihovila na Prevlaci kod Tivta, potvrda je je kako je područje Boke bilo najveće središte prvih kšćanskih misionara na čitavoj istočnoj obali Jadrana. Tako se prilikom osvećenja katedrale sv. Tripuna 1166. pominje uz trojicu biskupa i prisustvo osam opata iz benediktinskih samostana u Boki. Djelovanje benediktinaca se očitovalo preko širenja prvih početaka pismenosti i kulture, u njihovim skriptorijima su nastajale knjige. Predromaničke crkve u Boki podizane u to vrijeme pokazuju arhitektonske karakteristike i dekoraciju kamene plastike sa karakterističnom pleternim ornamentima i ikonografijom pripadnost zapadnom kršćanskom obredu i starohrvatskom kulturnom krugu.

Početkom IX. stoljeća podignuta je prvobitna crkva, tipa martirija u kojoj su pohranjene moći novog zaštitnika grada sv. Tripuna. Romanička trobrodna bazilika sv. Tripuna građena je od 1142. do 1166. kada je i posvećena. Tijekom stoljeća građevina je doživjela nekoliko prepravki, najveća rekonstrukcija katedrale je bila poslije velikog potresa 1667. kada dobija nove zvonike, trijem i nad njim terasu. Poslije posljednjeg potresa 1979. provedena su obimna i sistematska istraživanja, koja su rezultirala mnogim novim saznanjima o ovom spomeniku. Potom je uslijedila dugogodišnja sanacija, koja je uključila i vraćanje izvornog izgleda unutrašnjosti. Pojava

Nošnja je bila osobenost hrvatskog življa u Boki

dva katolička redovnička reda dominikanaca i franjevac, koji su nastavili misiju širenja katoličke vjere, kulture i pismenosti na području Boke vezuje se za XIII. stoljeće, kada 1266. dubrovački dominikanci osnivaju samostan sv. Pavla. Nastanjivanje ovog putujućeg propovjedničkog reda u Kotoru se desilo zahvaljujući uglednom kotorskom plemiću **Pavao Bariju** koji je darovao svoju kuću u

blizini katedrale za samostan, a 1236. im odlučio sagraditi romaničku crkvu sv. Pavla, pod uvjetom da ostanu u gradu. Drugi dominikanski samostan je bio sagrađen zbog povećanja ove redovničke zajednice, na području današnje Tabačine, zahvaljujući **Nikoli Buća**, koji je darovao svoj posjed i sagradio samostan sv. Dominika i crkvu sv. Nikole. Ovaj kompleks je srušen odlukom mletačkih vlasti 1537, zbog nadolazeće opasnosti od turskog napada,

koji će uslije-

diti dvije godine kasnije na Kotor.

I treći dominikanski samostan u Kotoru koji se započeo graditi 1543. unutar sjevernog dijela starog grada nije imao mnogo bolju sudbinu. Za francuske vladavine Bokom (1807-1813) pretvoren je u kasarnu, a crkva sv. Nikole, 1810. ustupljena pravoslavnim vjernicima. Crkvu i samostan je uništio veliki požar 1896, i a na tom mjestu je u prvoj deceniji

XX. stoljeća sagrađena današnja pravoslavna crkva sv. Nikole. Zahvaljujući dominikancu **Vinku Babiću** postoji pisani izvještaj o crkvi sv. Nikole i o bogatstvu umjetničkih predmeta, koji su je ukrašavali, a koji se dijelom i danas čuvaju u katorskim crkvama.

Boka je prostor u kome se mogu pratiti rani tragovi hrišćanstva od kasnoantičkog vremena, prema arheološkim nalazima, kao što je Gemma

sa predstavom dobrog Pastira i monogramom Isusa Hrista ili znak križa na rimskoj teguli iz četvrtog stoljeća. Otkriće baptisterija iz šestog stoljeća u crkvi sv. Marije od Rijeke (Kolegiate), koji potkrepljuju navode salonitanskog crkvenog sabora iz 530. da je Kotor već u šestom stoljeću imao biskupiju uz Risan i Budvu.

Moramo vrednovati kulturnu baštinu na prostoru Crne Gore, jednako se odnositi prema spomenicima kulturne

baštine koji su nasljeđe drugih nacionalnosti naše multietničke države. Malo poznavamo kulturno i civilizacijsko nasljeđe i svoje, a pogotovo drugih. Razloge tome treba, dijelom tražiti i u dosadašnjem obrazovnom sistemu, gdje izostaje ili se minimizira tema kulturne baštine - duhovne i materijalne koja je i istinski izraz vjerskog, etničkog i nacionalnog identiteta nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

Kotor - svjetska kulturna baština

Po svjetskim

58. OBLJETNICA POMORSKOG MUZEJA CRNE GORE KOTOR

Sjećanjem na 250 godina od podviga na moru kap. Petra Želalića obilježen Dan muzeja 10. rujan. Pomorski muzej Crne Gore i Pomorski i povijesni Muzej hrvatskog Primorja Rijeka 24. rujna organizirali izložbu u čast kap. Iva Visina

U Pomorskom muzeju Crne Gore Kotor prigodnom svečanošću obilježen je Dan muzeja 10. rujan. Obilježavanje pedesetosme obljetnice otpočelo je skladbom "U bokeljskoj noći modroj" u izvedbi klape Bokeljski mornari, nakon čega se nazočnima obratila direktorica Pomorskog muzeja **Mileva Pejaković Vujošević**, koja je kazala:

"Vama u znak sjećanja na ovaj značajni jubilej darivali

morima

smo kovertu sa likom kapetana **Petra Želalića** i žigom pošte, dana 10. rujna - dana našeg muzeja. Ta koverta predstavlja nama i filatelistima važan i značajan dokument za našu instituciju, grad Kotor i državu, te je pravi ambasador koji plovi diljem svijeta. Naš muzej će nastaviti da bude prepoznatljiv kulturni prostor u kome će svoje mjesto naći svi segmenti umjetničke i estetske vrijednosti, biće to prostor gdje će se na najljepši način doživljavati prošlost i sadašnjost, sa željom da u njemu uživamo svi, sada i u budućim danima, jer muzeji su nit koja spaja, oni su kapija kroz koju prolaze stoljeća čiji smo mi čuvari.”

Petar Želalić, svojim neobičnim i hrabrim podvigom, i dalje nastavlja da zanima povjesničare pomorstva. Ove godine navršilo se 250 godina od njegovog spektakularnog bjekstva iz turskog ropstva i proglašenja za viteza malteškog reda. Hrabri podvig Želalića, Bijeljanina, svakako jedan od najinteresantnijih podviga u bokeljskom pomorstvu, zahvaljujući kome je on na jedan specifičan način stekao slavu koja ga je podigla među naše najviše pomorske junake.

Kustos muzeja **Petar Palavršić** i muzejski savjetnik **Radojka Janičijević** govorili su o podviga na moru kapetana Petra Želalića.

“Jedna od najljepše ispisanih stranica povijesti bokeljskog pomorstva i junačkih podviga na moru svakako je odrobljavanje Petra Želalića poslije osmogodišnjeg ropstva, sa turskog admiralskog broda Sultanija. Kada je 20. rujna 1760. brod Kapudan paše ostao bez zaštitničkih brodova jer se on iskrcao u egejskoj luci Kos sa još 600 Turaka, na brodu je ostalo još 400 Turaka i 71 kršćanski za-

robljenik. Kršćanski robovi, koje je predvodio kap. Petar Želalić, napali su, zbunili i pobili trećinu Turaka, a njih 40 ostavili kao roblje. Brodom Sultanija stigli su na maltešku obalu 8. listopada 1760, devetnaesti dan od polaska sa ostrva Kos. Na Malti je kap. Petar Želalić proizveden u viteza Malteškog reda.”

Još iz davnih vremena kada su se stanovnici otisnuli od obala rodnog kraja na otvoreno more datira strah od nepoznatog, od nevera i različitih nesreća koje su vrebale na moru. Navikli na razne opa-

često neizvjesno bilo ploviti na jedrenjacima, ali kolika je i kakva odvažnost bila tadašnjih kapetana i pomoraca kojima je put u traganju za nepoznato bio svojevrsan izazov.

Svakako jedan od izuzetnih podviga je i obilježavanje 150. godišnjice uspješnog završetka plovidbe oko svijeta kapetana **Iva Visina** sa Prčanja, iz Boke kotorske na čuvenom jedrenjaku “Splendido” koji je, za tu priliku izgradio riječki brodograditelj **Andrija Zano-**

na. To je bio i povod da Pomor-

snosti na moru, prepušteni sami sebi, pomorci su se od uvijek odazivali svakom pozivu u pomoć. Brojni su primjeri nesebičnog zalaganja da se pomogne na uzburkanom moru koje je cijepalo jedra, kidalo jarbole, a munje i gromovi nemilosrdno tukli sa svih strana. Kada nevrijeme umine ostanu često u tim teškim vremenima tragovi strašnog suda na plavoj pučini koji su pričali priču o neravnopravnoj borbi čovjeka i sila morskih i nebeskih.

To govori koliko je teško i

ski muzej Crne Gore Kotor i Pomorski muzej Hrvatskog primorja iz Rijeke zajednički organiziraju izložbu u Kotoru pod nazivom “Po svjetskim morima”.

Pozdravljajući goste koji su doplovili iz Rijeke do UNE-SCO-vog Kotora, do najljepše kotorske palače Grgurina, direktorica Pomorskog muzeja Mileva Vujošević Pejaković je kazala da nije slučajno što se ovaj projekt zajednički organizira jer je veza more i pomorski kapetan sa ovih prostora Ivo Visin koji je oplovio svijet

za punih 7 godina, 6 mjeseci i 19 dana od 1852 do 1859. godine.

Brod "Splendid" je sagrađen upravo u Rijeci pa otuda i prirodna potreba za zajedničkom izložbom koja je pokazala svu raskoš jednog vremena.

Direktorica Vujošević je kazala da je ovo nastavak jedne uspješne suradnje koja je počela u Povijesnom muzeju izložbom "Od Sušaka pa do lijepe Boke", nakita koji krase i koji je ponos ne samo Rijeke već cijelog primorja i Boke Kotorske.

Ravnateljica Povjesno isto-

su more, plovidba i iskorištavanje mora od davnih vremena bili važni za život, opstanak i napredak čovječanstva.

"Značajne državno političke organizacije nicale su na obalama mora ili velikih vodenih tokova. Ciljevi koji su vodili pojedince, društva i države na moru bili su različiti u pojedinim epohama, ali su odlučno djelovali na razvoj i blagostanje obalnih država. To se najbolje vidi na Jadranskoj obali, posebno uzimajući u obzir Boku i Hrvatsko primorje. Dva kraja iste Jadranske obale, tako različita a u suštini

da u davnoj prošlosti. Još i danas se govori kako su stari Bokelji isticali značaj mora izrekom: stavi prst u more i imaš vezu sa cijelim svijetom", navela je dr Radulović.

Još jedan podvig, ovoga puta parobroda Carpathia koji je priskočio u pomoć "Titaniku" i uspio spasiti više od 700 brodolomaca i sretno ih odvesti u Njujork, govori o duhu i karakteru pomorske profesije. Podijeljena je u četiri tematske cjeline: najranija putovanja lošinjskih pomoraca prema Velikoj Britaniji i Sjevernoj Americi tijekom 18. stoljeća, prva putovanja oko svijeta na brodovima Austro-Ugarske monarhije, hrvatski pomorci u znanstvenim istraživačkim ekspedicijama, te posljednji jedrenjaci capehorneri i uspon parobrodarstva u drugoj polovici 19. i početkom 20. stoljeća.

Direktorica Mileva Vujošević najavila je izložbu u Veneciji "Tesori del Montenegro" tijekom prosinca, na kojoj će biti izloženo 928 originalnih predmeta iz kulturnih institucija Boke kotorske.

"U planu je Međunarodna izložba obilježavanja 440. godišnjice Lepanske bitke čija će postavka biti u galeriji "Decumanus" na Krku, a u Trstu sudjelovaćemo u organizaciji izložbe "Familija Tripković kroz vrijeme" koja će biti postavljena u muzeju "Del mare". Projekti kojima ćemo potvrditi da je Muzej mjesto gdje se mogu naći svi segmenti umjetničke i estetske vrijednosti su: "Virtuelni muzej" i projekt "Multimedijalna učionica za pomorsko obrazovanje". Time će Muzej biti prostor u kome će se dnevnik pomorske povijesti čitati na suvremen i moderan način, potvrdiće se i stoljetno trajanje pomorstva koje predstavlja identitet vremena i prostora Boke kotorske", kazala je Vu-

Sa otvorenja izložbe u Pomorskom muzeju

rijskog muzeja riječke županije **Margita Cvijetinić Starac** je kazala da izložba govori o ljudima koji su željeli da prošire spoznaje i znanje krenuli na put u nepoznato, otkrivanje dalekih zemalja, ljudi, običaja, kontinenata.

Gospođa Cvijetinić Starac je izrazila želju da dvije institucije razvijaju suradnju pa tako i spoznaje o kulturnoj i povijesnoj baštini kojom obiluju i Hrvatska i Crna Gora.

Otvarajući izložbu "Po svjetskim morima" prof. dr **Marija Milja Radulović** je kazala da

jako slična i sa sličnim sudbinama ljudi, uvijek vezano za more i plovidbu. Značajni krajevi koji sav svoj značaj, veličinu, blagostanje i raskoš svog izgleda duguju moru i plovidbi. Vezama sa cijelim svijetom koje se osjećaju kroz njihovu duhovnost i širinu. Davno i često se citira izreka koju je uputio Pompej mornarima prestrašenim morskom olujom, kada je iz Sicilije trebao prevesti u Rim potrebno žito: Navigare necesse est, vivere non est. Ova izreka govori mnogo i živi i sada kao i neka-

Jadran na Atlantiku

*Americka delegacija na
Jadranu u NY luci*

PREKOOCEANSKO PUTOVANJE JEDRENJAKA JADRAN 1938.

Bokelji na Atlantiku

Zahvaljujući Josipu Nikoliću iz Donje Lastve sačuvan je popis posade broda koju je činilo 12 časnika, 28 podčasnika, 40 pitomaca Podčasničke škole RM iz Šibenika i 32 mornara, ukupno 112 članova. Nadamo se da će neki čitatelji Hrvatskog glasnika na tom popisu pronaći svoje očeve i djedove

Piše:

Dipl.ing. Darko GULIN

O jedrenjaku Jadran, školskom brodu Kraljevske mornarice Jugoslavije (od 1933. do 1941.), Kraljevske mornarice Italije (od 1941. do 1943. pod imenom Marco Polo), Jugoslavenske ratne mornarice (od 1947. do 1992.), Ratne mornarice Vojske Jugoslavije (od 1992. do 2003.), Ratne mornarice Vojske Srbije i Crne Gore (od 2003. do 2006.) i Mornarice vojske Crne Gore (od 2006.), napisano je više stotina članaka i objavljeno više knjiga.

Svi koji su pisali o tom prekrasnom brodu slažu se da je najvažnije njegovo putovanje ono iz 1938. kada preplovio Atlantik. Jedini je to brod ratnih mornarica pet država, koje su se na istoč-

noj obali Jadrana izmijenile kao njegovi vlasnici a koji je preplovio Atlantik.

To putovanje službeno je počelo 18. travnja 1938. u Šibeniku, gdje je jedrenjak stigao osam dana ranije iz Tivta. U Šibeniku je kompletirana posada.

Prije isplovljenja službeni pregled broda obavio je najstariji mornarički časnik na Jadranu, kapetan bojnog broda, **August Kuster**, zapovjednik Pomorskog obalnog zapovjedništva iz Splita.

U nekim izvorima netočno se navodi da je Jadran na prekooceansko putovanje krenuo iz Dubrovnika 20. travnja 1938. Naime, Dubrovnik je bio zadnja domaća luka, ali je putovanje službeno počelo i završilo u Šibeniku..

Zapovjednik Jadrana bio je Šibenčanin **Jerko**

Kačić Dimitri, kapetan fregate, a ruta je bila sljedeća: Šibenik – Dubrovnik – Malta – Gibraltar – Madeira – Bermuda – New York – Boston – Azori – Gibraltar – Tunis – Dubrovnik – Šibenik.

U New Yorku je kapetan Kačić Dimitri imao više zanimljivih susreta. Između ostalih posjetio je generala **Mc Koija**, zapovjednika Druge vojne oblasti, gradonačelnika **La Guardi**u i znanstvenika **Nikolu Teslu**. Jedrenjak Jadran posjetio je admiral **Freeman** iz RM Sjedinjenih Američkih Država. Posjetilo ga je i pestotinjak naših iseljenika koji su živjeli u New Yorku i okolici.

Putovanje je trajalo četiri i pol mjeseca a jedrenjak je prešao 11262 morske milje. Na svečanom dočeku broda u Šibeniku, 2. rujna 1932. u ime Ratne mornarice brod je pozdravio kapetan bojnog broda **Slavomir Tomić**, zapovjednik Mornaričkog zapovjedništva Šibenik, porijeklom iz Dobrote. Nekoliko dana poslije posada je raspuštena a Jadran se vratio u svoju matičnu luku, Tivat.

Tijekom pisanja svoje knjige „Ratna luka Šibenik“ godinama sam tražio popis posade Jadrana koja je prešla Atlantik 1938. Obratio sam se na više adresa muzejskih institucija i pojedinaca vezanih uz povijest pomorstva na prostoru bivše Jugoslavije, ali bezuspješno. Neki od tih ljudi pisali su knjige i članke o jedrenjaku Jadran, ali nitko nije imao popis posade koja je na jedra prešla Atlantik 1938.

U jednom razgovoru s prof. dr. sc. **Stipom Lakošem** (časno otpuštenim kapetanom fregate JRM) početkom 2006. požalio sam se kako ni-

gdje ne mogu nabaviti popis posade. Odgovorio mi je da on ima popis posade, tj. pozivnicu na „Banket s plesom u čast dolaska kraljevskog školskog broda Jadran u New-Yorsku luku“. Na pozivnici su napisani datum održavanja banketa, 2. srpnja 1938., jelovnik svečane večere i popis posade.

Tu je pozivnicu Stipi Lakošu, dugogodišnjem zapovjedniku jedrenjaka Jadran, poklonio sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća **Josip Nikolić** iz Donje Lastve u Boki Kotorskoj, član posade (mornarički kaplar) Jadrana 1938.

Nikolić se rodio u Gornjoj Lastvi 1916. Kao četrnaestogodišnji dječak zapošljava se u tivatskom Arsenalu, u kojem izučava zanat brodograditelja u drvu (čamčara). U Arsenalu „meštar Jozo“, kako su ga zvali, provodi cijeli svoj radni vijek napredujući od majstora do šefa radionice.

Vojni rok u Kraljevskoj mornarici Jugoslavije (od 1937. do 1939.) nakon temeljne obuke u Šibeniku služi u Tivtu u Prvoj četi Pomorskog Arsenala i na jedrenjaku Jadran.

U Drugom svjetskom ratu pripadnik je antifašističkih partizanskih postrojba (od Bokeljskih bataljuna do Bokeljske brigade)

Sudbina ga je vezala za jedrenjak Jadran tako da poslije Drugog svjetskog rata radi na njegovoj temeljitoj obnovi u Arsenalu od 1947. do 1949. godine.

Josip Nikolić bio je poznati jedriličar i kormilar jedrilice Crnogorka, kojom u klasi H-I osvaja 1958. Jadransku (jedrilo se od Kopra do Zadra) i Brionsku regatu. Bio je dugogodišnji jedriličar-

Mornari na jarbolu

ski sudac i časnik Bokeljske mornarice. Umro je u Donjoj Lastvi 1999. godine.

Zbog zanimljivog i bogatog života Josip Nikolić zaslužio je poseban članak, ali ovdje ga spominjemo isključivo kao osobu kojoj možemo zahvaliti što je sačuvan popis posade jedrenjaka Jadran s prekooceanskog putovanja 1938. godine:

POPIS POSADE:

ČASNICI: zapovjednik Jerko Kačić Dimitri, kapetan fregate

1. časnik Savo Salmić, poručnik bojnog broda I. klase

Djurdje dr. Dimitrijević, sanitetski bojnik
Stanislav Štiglic, poručnik bojnog broda I. klase

Borivoj Nikolić, poručnik bojnog broda II. klase

Milan Spasić, poručnik fregate
Svetozar Milosavljević, poručnik fregate
Ludvik Valentinčić, strojarski poručnik
Toplica Lifkić, intendantski poručnik
Ivan Plesničar, poručnik korvete
Boleslav Ivković, poručnik korvete
Nenad Mirkov, poručnik korvete

PODČASNICI:

Momčilo Stamenković

Ivan Orešković, narednik vodnik II. klase

Dragutin Segota, narednik

Dragutin Oštrić, narednik

Mihovil Aleksić, narednik

Ignac Brvar, narednik

Ivan Rihar, narednik

Grgo Krivić, narednik

Lazar Nedeljković, narednik

Pavel Debeljak, narednik

Karlo Oštir, narednik

Ante Bondulić, narednik

Djordje Tutić, narednik

Stjepan Kozmi, podnarednik

Juraj Brkljača, podnarednik

Matija Stipić, podnarednik

Milivoj Santini, podnarednik

Ante Banov, podnarednik

Ivan Červenka, podnarednik

Rudolf Uremović, podnarednik

Nikola Srdarev, podnarednik

Kadrija Kreso, podnarednik

Ivan Macner, podnarednik

Šime Kurta, podnarednik

Vukašin Hinić, podnarednik

Marijan Skroza, podnarednik

Srećko Pedisić, podnarednik

Ante Jerković, podnarednik

PITOMCI:

Ivan Jovanović, pitomac kaplar

Nikola Andrić, pitomac kaplar
 Danilo Obradović, pitomac kaplar
 Klavdij Kavčić, pitomac kaplar
 Albin Hrnčević, pitomac kaplar
 Zlatomir Blagojević, pitomac kaplar
 Slavko Simić, pitomac kaplar
 Čedomir Trifunović, pitomac kaplar
 Zdravko Smitek, pitomac kaplar
 Dušan Momčilović, pitomac kaplar
 Gavro Lacmanović, pitomac kaplar
 Petar Špicer, pitomac kaplar
 Valter Kulih, pitomac kaplar
 Srđan Gligorijević, pitomac kaplar
 Živko Nikšić, pitomac kaplar
 Stevan Krivokapić, pitomac kaplar
 Josip Jasenović, pitomac kaplar
 Dane Ogrizović, pitomac kaplar
 Ljubomir Kovaljski, pitomac kaplar
 Vid Ladišić, pitomac kaplar
 Milivoj Nikolić, pitomac kaplar
 Danilo Murn, pitomac kaplar
 Milan Levar, pitomac kaplar
 Drago Pavlović, pitomac kaplar
 Antun Petronio, pitomac kaplar
 Toma Šalov, pitomac kaplar
 Milan Šolar, pitomac kaplar
 Ivan Pangrešić, pitomac kaplar
 Krajner, pitomac kaplar
 Bogomil Klarin, pitomac kaplar
 Grgo Karabotić, pitomac kaplar
 Ante Bakota, pitomac kaplar
 Dušan Ivanišević, pitomac kaplar
 Alojz Zorko, pitomac kaplar
 Franjo Netahli, pitomac kaplar
 Djuro Potkonjak, pitomac kaplar
 Stevan Djerić, pitomac kaplar
 Ladislav Švenk, pitomac kaplar
 Miroslav Crnković, pitomac kaplar
 Josip Tonja, pitomac kaplar

MORNARI:

Stipan Jurić, mornarički kaplar
 Krsto Rončević, mornarički kaplar
 Ignac Kanešić, mornarički kaplar
 Ante Radulić, mornarički kaplar
 Dušan Andrić, mornarički kaplar
 Ivan Trušček, mornarički kaplar
 Ante Pere Šokota, mornarički kaplar
 Šime Uroda, mornarički kaplar
 Mate Zuvčić, mornarički kaplar
 Jakov Šokota, mornarički kaplar
 Anton Car, mornarički kaplar
 Faust Lordanić, mornarički kaplar
 Dušan Pečnik, mornarički kaplar
 Josip Nikolić, mornarički kaplar
 Tomo Lukanović, mornarički kaplar
 Josip Jukić, mornar

Krštenje mornara

Francišek Čančer, mornar
 Ivan Žanetić, mornar
 Vinko Justinić, mornar
 Ivan Car, mornar
 Fabijan Fabijanić, mornar
 Franjo Letilović, mornar
 Nikola Galjanić, mornar
 Ferdinand Lovrec, mornar
 Matej Mir, mornar
 Juraj Radić, mornar
 Tomo Valjak, mornar
 Slavko Bačilo, mornar
 Janko Pikutić, mornar
 Zvonimir Vela, mornar
 Andrija Jurčević, mornar
 Dušan Dadić, mornar

Posadu broda činilo je 12 časnika, 28 podčasnika, 40 pitomaca Podčasničke škole RM iz Šibenika i 32 mornara, ukupno 112 članova. U nekim izvorima navodi se da je bilo 13 časnika i ukupno 113 članova posade, ali na popisu je 12 časnika. Nadam se da će neki čitatelji Hrvatskog glasnika među posadom broda pronaći svoje očeve i djedove.

Kotorska trilogija

“Ja sam sve ovo saznala po pripovijedanju roditelja pa se kao pisac javljam u trećem licu. Stoga su mi spoznaje kao ljuljačka između vode i zraka, njihove doživljaje zapisujem zapljusnuta njihovim osjećajima, sjećanjima, koja bi posve iščeznula kao što su i oni već odavno, da nema ovih zapisa. Možda se negdje izgubim u nitima jer miješam svoja i njihova sjećanja, ali drhtavom rukom želim svjedočiti postojanje moga prošloga sadržano i u kotorskoj dionici. Tako lebdim nad davnim čarobnim zaljevom u kome je odsanjan jedan san koji je postao i moj”

Priredio:
Dario MUSIĆ

Šjora Liza pakirala je polako stvari. Mogla je dio imovine prodati, namještaj vrlo teško, a pokretno je morala nositi sobom – robu i dragocjenosti kojih nije bilo puno. Nikada se nije obogatila. Radila je čestito, živjela skromno i pristojno, nije uzimala tuđe, nije varala na hrani, ni bilo čemu drugom. Tako je i ušteđevina bila skromna, a samo nešto bolje odjeće spakirala je u pletenu putnu košaru koja se vezivala kožnim remenjem. Tu sam košaru još i ja viđala u djetinjstvu: iza Drugoga svjetskoga rata nasađivali su se u njoj pilici.

Rat je ubrzo objavljen. Bilo je krajnji tren da

napuste Kotor. Spuštali su se bjegunci sa svih strana, ukrcavali se u brodove, pa tako i u brod «Barun Gautsch». Simbolika sudbine toga broda kao da je obilježila cijelu carevinu.

Šjora Liza odlučila je toga dana 11. kolovoza 1914. napustiti Kotor na brodu «Barun Gautsch». Brod je ulijevao povjerenje svojom veličinom i slavom: bio je ponos austrijske mornarice: saloni, blagovaonice, luksuz, elegancija, snaga. Bio je izgrađen u Engleskoj i isporučen najvećem brodaru na Jadranu «Austrijskom Lloyd» u lipnju 1908. Dužina mu je iznosila 84,5 m, širina 11,8 m, a gaz 4,5 m. Imao je tri vijka, a jačina parnih strojeva bila je 4600 ks. Mogao je postići brzinu 17 čvorova na sat što i danas predstavlja dobru brzinu. Imao je rutu od Kotora do Trsta i natrag. Sve

njegove vrline ulijevale su sigurnost i činile ga slavnim.

Toga dana 11. kolovoza 1914. krenuo je na posljednje putovanje s gata u Kotoru. Bio je krcat putnicima jer je mnoštvo iz raznih mjesta bježalo na sjever napuštajući Boku Kotorsku. Nitko ne će nikada saznati koliko ljudi se ukrcao, jer se vojnicima i djeci nije naplaćivala karta. Žena s djecom bilo je izuzetno puno.

Kapetan broda Winter stajao je na palubi i promatrao mnoštvo koje se guralo na gatu, vuklo zavežljaje, kovčege i košare, plakalo i opraštalo se.

U tom mnoštvu bila je i šjora Liza sa sinom Ivanom, dječakom od petnaestak godina. Za njega nije morala kupiti kartu. Po prirodi je bila sklona samoći i nije se voljela miješati u ve-

likim gomilama, pa ni u crkvi- uvijek bi našla neko pokrajnje mjesto i izdvojena stajala. Dan je bio izuzetno sparan, čak ni uobičajenoga vjetra smorca nije bilo. Svaki list je mirovao. Ljudi su se polijevali vodom i hladili lepezama, zaklanjali šeširima.

U tom trenutku prije ukrcavanja netko je zazvao njeno ime. Okrenula se i ugledala svećenika isusovca koji je znao navratiti na objed od riba kad bi se našao u Kotoru. Otac Antonio srdačno je prišao dobroj znanici, gospođi Lizi, koja je više puta poslala prilog za siromašne đake u nedaleki Skadar gdje je on bio profesorom. Na upit kamo ide, ona je samo pokazala na brod „Barun Gautsch”. Stali su u hladovinu i ona je iskreno rekla da ne zna kamo putuje, ide na sreću do Rijeke pa će dalje

do Zagreba i Đakova ...Tamo ima rodbine. Kako će živjeti ? Pa nekako će se snaći, zna radi ti.

Ali otac Antonio iznio je naglo prijedlog: neka za sada, dok se ne snađe bolje, pođe s njim u Skadar, tamo upravo trebaju voditeljicu ekonomata za cijeli konvikt – sve profesore i čak isusovačke klasične gimnazije. Dobit će plaću, besplatno će stanovati, a Ivan može završiti koju godinu dobre klasične gimnazije. Vode ju isusovci na talijanskom jeziku, ali, Bože moj, on je pametan, za čas će svladati jezik!

Prijedlog je bio tako nenadan, da su časak gledali jedno u drugo i Liza je odlučivala: poći u tu nekakvu sigurnost, ili u neizvjesni put na sjever gdje ne zna što ju čeka. U žamoru mase koja se ukrcavala kao da je naslutila neku mračnu notu, neku kobnu i sablasnu sudbinu. Kasnije je to pripovijedajući označavala kao prevagu koja je bila odlučujuća da s ocem Antoniom krene u nepoznati Skadar.

Tako se dogodilo da su košaru i sitnu prtljagu ukrkali na kočiju koja je povezla četvero putnika u Skadar. Četvrti je bio mladi iskušnik o kojem poslije Skadra ne znamo više ništa.

A što se dogodilo s brodom „Barun Gautsch”?

Plovidba je protekla u redu sve do uplovljavanja u luku Maloga Lošinja. Vrijeme je toga popodneva 13. kolovoza 1914. bilo idealno za plovidbu: mirno more, vedro nebo. Jedino je putnicima bilo strašno sparno pa su se hladili vodom što se dijelila na palubama broda.

Mine su bile ubilježene u kartu koju je kapetan Winter dobio prije polaska, još 11. kolovoza. No nije dobio na vrijeme podatak svoje austrijske vojne službe, da su dan kasnije postavljene nove mine u rovinjsku luku, kako bi se spriječio ulazak talijanskih brodova.

Tragedija se očito nije mogla izbjeći: brod, ponos austrijske mornarice, nakrcan ponajviše civilima, naletio je pred Rovinjom na mine i potonuo u nevjerojatne tri minute. Uspjeli su spustiti samo jedan čamac za spašavanje. Ostali putnici koji su poskakali s paluba, bili su povučeni u vrtlog zajedno s brodom, ili su plivajući blizu broda nastradali od ljepljive mase mazuta. Naime, brod je bio moderan i jedan od prvih koji se služio mazutom kao pogonskim gorivom. Tako su jadnici zapomagali uronjeni u tamnu mrlju koja se brzo razlila

Putnički parobrod „Baron Gautsch”

morem, ali pomoć nije mogla doći. Iz Rovinja su ljudi gledali havariju, ali nitko se nije usudio prići plovilom, jer samo su vojni krugovi poznavali pozicije mina.

U čamcu se spasilo tridesetak putnika i članova posade. Snažniji plivači, mahom muškarci, izbjegli su crnu masu mazuta, najviše je potonulo žena i djece. U javnost je iznesena brojka od 274 žrtve, iako se znalo da ih je bar tri puta više. Pa i ta brojka je bila, pisalo se, bez djece i vojnika. Kapetan Winter izveden je pred sud, ali i oslobođen. Dokazano je da su krive vojne vlasti koje nisu na vrijeme poslale novu obavijest o rasporedu mina. No, rat je već buktio na svim kontinentima i potonuće broda kao i žrtve, bila je samo jedna epizoda koja se izgubila u milijunskoj masi ubijenoj na bojišnicama i krvavim događajima što su slijedili. Kapetan Winter patio je i umro, kažu, u groznoj grižnji savjesti. Mislio je da se nije smio spasiti, nego potonuti zajedno sa svojim brodom na dno mora...

Skadar i san o povratku

Liza i Ivan doputovali su u Skadar. Ne znamo više kakav je bio put, gdje su zastali i koliko su dugo putovali. Sve je to palo u zaborav. Morali su proći kroz male palanke i vjerojatno doživjeti i ponešto neprilika. Konačno, na vidi-

ku je bio Skadar.

Skadar je bio glavni grad Albanije. Položaj mu je bio romantičan i zdrav. Zanimljiv je opis Skadra u maloj knjižici koju sam pronašla na nekoj zabačenoj polici stare knjižnice, a autor je fra Lovro Mihačević. Knjižica je putopis i nosi naslov „Po Albaniji. Dojmovi s puta”. Objavila ga je Matica hrvatska u Zagrebu 1911. godine. Ima i jednu slabu zemljopisnu kartu iz koje su vidljiva naselja i rijeke. Skadar je na

Bojani i obali Skadarskoga jezera, a blizu Ulcinja, Bara i Boke Kotorske. Spisatelj kaže da se prostire pod brdom obraslim maslinama, vinogradima, a u nizini se lelujuju zelena polja pšenice, livade su bujne i blizu njih teče rijeka Bojana.

U Skadru je i legendarna utvrda. Stoljećima se pripovijedalo da su nekada živjeli brat i sestra - on Rosa, ona Fa. On je započeo graditi tvrđavu, ali su vile noću rušile ono što bi danju sazio. Tada mu jedan mudri pustinja savjetuje da uzida živu ženu u zidove. Sestra Fa koja je došla u posjet bratu, pristane da nju uzidaju u kamene zidove, ali neka ostave otvore za prsa jer je dojila malo dijete. Kad se dolazilo u Skadar, pokazivali bi došljaku dvije velike bijele pruge niz zidine utvrde - tragove mlijeka koje se davno posušilo. To je motiv u pjesmi „Zidanje Skadra” Koliko god strašan i turoban, ujedno je i romantičan jer govori o sudbini žene i njenoj ljubavi prema djetetu i bratu. To je putem pripovijedao i otac Antonio,

a Ivan je slušao i jedva čekao da stigne u to egzotično mjesto.

U to doba Skadar je imao 40 000 stanovnika, od čega su dvije trećine bili muslimani, jedna trećina katolici, a pravoslavnih posve malo, kaže putopisac. Židova nije bilo ni jednoga. Pretežito svi stanovnici znaju arbanaški, ali se govore i drugi jezici.

Skadar se dijelio na dva dijela: Pazar i Varoš. Pazar je na obali Skadarskoga jezera, a Varoš je više prema istoku, dva kilometra dalje. Varoš i Pazar spaja široka i uredna cesta. Skadar je imao dva mosta, a oba su drvena i u lošem stanju, opisuje Mihačević.

Sama Varoš razdijeljena je na dvije strane: katoličku i muslimansku. Dijeli ih široki put, ali u objema vlada „idilični mir”, opisuje autor. Nema tu vike, buke, razgovora, pjevanja. Visoki zidovi opasuju svaku kuću, svaka ima svoj vrt. Ali zato na Pazaru vlada živost: žamor, cjenkanje, prodaje se i kupuje, izvikuje, miriše voće i povrće, zaudara riba. Ako vode u jezeru narastu, poplave Pazar pa se „onda u čamcima po Pazaru hoda” simpatično opisuje putopisac. Svakoga možeš prepoznati po odjeći: Skadarka katoličke vjere ogrnuta je crvenom kabanicom, muslimanka zelenom, a obje su prekrivene bijelom koprenom.

Skadar je bio sjedište upravitelja pokrajinevalije, postojala je vojarna s tri regimente vojske pješaka i jednom regimentom konjanika, dobro izvježbanih, ali slabo plaćenih. Tu je bila stolna crkva i sjedište katoličkoga nadbiskupa, župa kao i Isusovački kolegij - klasična gimnazija u koju će poći Ivan. Također je postojao franjevački samostan s velikom i lijepom crkvom, uz njega rezidencija franjevačkoga provincijala, a kraj njih samostan s bolnicom časnih sestara paulinki iz Zagreba (danas bismo rekli sestara milosrdnica svetoga Vinka). Također je tu bio samostan sa ženskom školom časnih sestara stigmatinka, talijanskih i albanskih. Druge su časne sestre, elizabetinke, vodile zabavnu školu za djecu oba spola, a sirotište su vodile časne sestre salezijanke. Također je postojala franjevačka i talijanska škola. Pravoslavni su imali omanju župu, crkvu i školu, a muslimani svu silu škola - mehtebe i medresa.

Tako piše fra Lovro Mihačević.

U taj i takav Skadar pristigli su u kolovozu 1914. Liza i njen sin u kočiji s isusovcem ocem

Antonijem. Više mu prezimena ne znamo, samo se sjećamo da je bilo talijansko. On će postati kasnije, u vrijeme pape Pia XI. (1922.-1939.) bliski papin službenik u Vatikanu. Sada je to daleka budućnost i on je profesor u skadarskoj Isusovačkoj klasičnoj gimnaziji gdje predaje latinski i grčki jezik. Resila ga je, prema očevim uspomenama, dobra i smirena narav, čovjekoljublje i skromnost. Znanje je imao veliko i znatiželju da nauči još više. Ta osobina potaknula ga je da zamoli Ivana neka ga bolje pouči hrvatskom jeziku, a on će njega u slobodno vrijeme poučavati talijanskomu kako bi Ivan stigao svoje kolege koji ga već dobro znaju.

Malo se zna o životu i događajima u tim godinama za vrijeme boravka u Skadru. Začudili su se, sjećao se Ivan, kako je bujan školski život katolika u svim tim školama i samostanima, kako su crkve pune, kako se časne sestre brinu o napuštenoj djeci, kako vlada suživot i nitko nikoga ne dira. Sjećao se Ivan i ozbiljnoga ponašanja odraslih na ulicama Varoša, ali ponajviše svoga konvikta i učenja.

Majka je živjela odvojeno u sobi koju je dobila na drugom kraju samostana i konvikta, a Ivan s učenicima. U sobi ih je bilo troje i učenje je bilo vrlo ozbiljno i naporno. Od jezika – talijanskoga, grčkoga, latinskoga, francuskoga i njemačkoga, do filozofije i prirodnih predmeta. Kako je nastavni jezik bio talijanski, odmah je otac Antonio stao dodatno poučavati Ivana, a da se ovaj ne bi osjetio dužnim, molio je da mu odgovara na hrvatskom ili obratno, kako bi i on popravio svoje znanje jezika. Taj se majeutički čin za lijepih dana odvijao u pravom grčkom stilu: kao stari peripatetici šetali su njih dvojica vrtom i stazama, zastajkiivali, čitali ili konverzivali. Mladi um Ivanov brzo je napredovao i otac Antonio morao je priznati da zaostaje u hrvatskom jeziku. Ivan se ubrzo probio među prve učenike u razredu. Bio je običaj da dobri učenici na koncu godine dobiju svjedodžbu s titulom senator, oni vrlo dobri konzul, a oni s odlikama cezar. Tako je Ivan na koncu druge godine bio uvršten u cezare. Tu je titulu zadržao i treće godine. A onda su napustili Skadar

i otputovali u Zagreb.

Ivan se protekao, izrastao u pristala mladića, odgajan u strogom i pobožnom duhu isusovačkoga kolegija, a ujedno dobio i solidno obrazovanje. Sjećam se da je do smrti mogao čitati djela na latinskom i grčkom i vrlo rijetko bi uporabio rječnik. Dril je bio jak i znanje stečeno u gimnaziji solidno. Jedino nije volio rano jutarnje dizanje i prve molitve u hladnoj crkvi na kamenu podu. Znao je reći da se namolio za cijeli budući život.

Majku je viđao svaki dan, ali nakratko. Ona je imala pune ruke posla: za stotinjak ljudi – profesora i učenika – morala je organizirati kuhinju i sav ostali život: nabavku namirnica, dopremu, kuhanje, čišćenje, svečanosti, jelovnike koji su se razlikovali od zgrade do zgrade, nadzirala je poslugu, trgovce koji su uvijek gledali da

naplate više i mnogo toga ostaloga.

Bila je uskoro vrlo uočljiva osoba u Skadru: onako visoka, u dobrim haljinama, sa šeširom na glavi, kratke kose, energična u cjenjkanju na tržnici, zapovijedala je kao generalica i svi su je slušali, bojali se njene čestitosti i oka koje je sve vidjelo. Stoga je dobivala i nagradne novčane dodatke pa se skupilo za povratak u Kotor i kasnije u Zagreb.

Najljepše uspomene ipak su Ivanu vezane za onaj vrt koji je ispunjen šetnjama s učenim i ljubaznim ocem Antoniom. U hladnim danima sjedili su u sobi za goste i u miru izvan studijske učionice, učili jedan od drugoga. Stoga je i kasnije talijanski jezik bio drugi materinski jezik koji je Ivan do smrti koristio i lagano čitao originale dobrih knjiga. Osobito je volio Leopardija i pjesnike devetnaestoga stoljeća. Kad jednom zauvijek napuste Skadar, ostat će u vezi s ocem Antoniom, pa čak i onda kad ovaj postane dio papinske kancelarije. Dopisivali su se dugi niz godina, a u mom djetinjstvu još je otac Antonio bio živ i imali smo ga namjeru posjetiti, ali ...novac i političke okolnosti nikada to nisu dopustile.

Dakle, nakon trećega razreda, zbog meni nepoznata razloga, Liza i Ivan napuštaju Skadar i vraćaju se u Kotor.

(nastavlja se)

Baka Liza (Elizabeta Jaklin) u starijim godinama

Nikša Pasković

Napustio nas je još jedan član, povjerenik HGD CG za mjesto Muo. Nikša je umro 30. listopada 2010. u 58. godini života. Od njega se oprostio Ilko Marović, predsjednik mjesne zajednice Muo i podružnice HGD CG – Kotor, koji je izneđu ostalog kazao: „U času tvoje smrti, u ime svih tvojih drugova iz Mula, tvojih prijatelja, bokeljskih ribara, sa tugom u srcu, neizmjernim poštovanjem i zahvalnošću za sve dobro što si nam uvijek pružao za života, opraštamo se od tebe.

Čuvati ćemo u našim srcima uspomenu na tebe i tvoju veselost, vedrinu, plemenitost, ljubav i pomoć koju si nesebično pružao, svojoj obitelji, svojoj rodbini i nama tvojim drugovima.

Nećemo nikad zaboraviti tvoju ljubav prema moru i ribarstvu, tvoju ljubav prema našoj izvornoj pjesmi, tvoju posvećenost vjeri i crkvi. Sav tvoj kratki život može se izraziti riječima: rad, vjera, porodica, more, ribarenje, pjesma, prijatelji...

Radni vijek proveo si u Općini Kotor. Tvoja posvećenost moru i ribarstvu bila je iskonska, utjelovljena u tvom biću, u tvom životu, u tvom ponašanju i odnosu prema ljudima i životu. Kroz tebe su živjele generacije tvojih muljanskih ribara, čiju si tradiciju i ti dostojanstveno nastavio. U bolesti si bio kao i u životu, hrabar i ponosan, u čemu si imao podršku i ogromnu pomoć svoje supruge Radmile, sina Ljuba, kćerke Milke, brata Milenka, tvojih rođaka i svih drugih koji su te poznavali. Ne ka ti je laka muljanska zemlja. Počivao u miru Božijem.“

Božidar Nikolić

Božidar –Božo Nikolić iznenada je preminuo 17. rujna u Tivtu u 64. godini života.

Rođen je 1946. u Gornjoj Lastvi kod Tivta. Po struci je bio inženjer pomorstva i kapetan duge plovidbe, a osim u pomorstvu, radio je i u turizmu kao komercijalni ravnatelj HTP „Primorje“ Tivat. Bio je odbornik u Skupštini općine Tivat u nekoliko mandata. Nikolić je kao član Hrvatske građanske inicijative izabran za prvog političkog predstavnika hrvatske nacionalne manjine u prošlom sazivu Skupštine Crne Gore na zajedničkoj listi koalicije „Za europsku Crnu Goru“. Komemorativnim skupom HGI se oprostio od Boža Nikolića, jednim od utemeljivača stranke.

Nakon postavljenja na dužnost parlamentarnog zastupnika Hrvatskog naroda u Crnoj Gori, Božo Nikolić izjavio je za Hrvatski glasnik. „Ako bismo samo tu činjenicu uzeli u obzir, ne treba posebno naglašavati od kolike je važnosti za Hrvate u Crnoj Gori da i njihov autentični predstavnik sudjeluje u odlukama ustavotvorne skupštine. Jer, to se Hrvatima ovdje događa prvi put u povijesti. Dakle, iako malobrojni, to je još jedna potvrda našeg postojanja na današnjem prostoru Crne Gore i u političkom smislu (doskora je to malo spominjano a od nekih grupa čak i negirano). To je, ujedno, i prva prilika da Hrvati neposredno sudjeluju u kreiranju prihvatljivih ustavnih rješenja za status nacionalnih manjinskih naroda u novoj Crnoj Gori. Zato će i predmet moga rada biti usredotočen na interes Hrvatskog naroda, ali isto tako i ka interesu svih građana Crne Gore“.

KOTORSKE BOTUNADE

Popica

Piše:

Vlasta MANDIĆ

Laura: Kotor, oh, moj Kotor! Ma, Kotor ti je popica od grada. Splićani kažu nema Splita do Splita, Dubrovčani da je Dubrovnik gospodar od grada, Budvani da je Budva kraljica od turizma, Novljani kažu- Herceg Novi grad od sunca, palmi, mizmože. To ti je donekle i tačno i neka im je. Ma mene ne interesira ko je na svijetu naj,naj. Veliki je svijet jado moj! To ti je veliko takmičenje i teško se tu pobjeđuje, a i veza radi. Ali Kotor ... kada kažeš popica od grada, to ti je nešto samo tvoje, nešto mimo regule. U taj tren me obuzme neka slatka milina kroz život. U stomak mi zatrepere mali leptirići, pa udaraju u vrh ožičice, oće da izlete. Zadrhti mi duša, pa se diže, diže.. i pravo u glavu. Obrazi mi se zacrvene i odjednom- colpo di fulmine. Sva se naježim. Oblije me talas nekog providjenja- sreće. Onda mir, neko razriješenje i plutam kao barka na ljetnoj bonaci. Kako mi je krasno, ne mogu vam špijegat. Sigurna sam da mislite kako sam porebambila ili ti omatufila. Ni jedno ni drugo gospodo draga. A, za pravo reč, nije me ni briga što vi mislite. Ja sam vam oće rođena, jadni ne bili. Znam svaku bužu po pjacama, svaku kunetu, inbelrlanu gurlu, znam na koji kamen ugazit – na onaj izglačani od vjekova ili oni novi štranbav, grešpav i stavljen bez šesta, duše i rešpekta. Znam de ko živi, kakva mu je priroda, kakva mu je famelja, znam što kuva i tako sve po redu do u tanke. Ako je jugo pa si krepan, nije te volja za ništa, uzmi lumbrelu u ruke, gu-

mene čizme od Borova na noge pa burdižaj po pjacama, Markatu i Rivi. Uvijek ćeš na nekog intrat, bacit dvije tri parole – ke nova, kako ste, ima li kiše, koliko će ovo čudo durat, de ste krenuli. I odma ti se digne moral i zadovoljan se vratiš doma. Ako si krepan sam od sebe, ništa ti i ne može pomoć. Ako je bura, počinje veliki luštremenat kuća. Sva se škura otvaraju, preko finjestrina se bacaju korbaturi, lenculi i kušini na ventulavanje. Dok bura ne ode re nema ti zdravoga freškina i mirisnih lencula, intimela. Sva kuća miriše na zdravinu. Ako ti sve ovo ne pomogne onda imaš kotorske fešte od svake vrste. Kada čujem trumbete, tronbone, denise, klarinete i tamburinu od gradske muzike, svaku rabotu ostavljam pa za muzikom u dir. Opet mi se duša diže, diže... ali neću više o tome, to sam vam već špjegala. Ako i to ne pomogne tu su maškare, karnevali, razni balovi... pa što bi vi htjeli više od jedne popice od Kotora. Ali....!? Ima tu još nešto. Najglavnije! Čujete li? Vizavi mojega finjestrina od spavaće kamare, na metar i po razdaljine, famelja Papanica ima kužinu. Legnem, kao, na počinak. Obučem svilenu spavaćicu, stavim škufiju sa volanima na glavu, upalim lampu na kantunalu, namjestim kušinu visoko. Obavezno navučem čipkane rukavice na ruke, jer prestava ima više činova pa mi prsti promrznu. Ako je premijera, oču reć ako ima novih događaja, onda se priprelim svečano, kako sam vam već špijegala. Ako se svaki dan ponavlja ju iste priče, ilitiga fabula, onda se obučem kao za reprizu. Znači malo običnije. Spavaćica

od fuštanja i tako redom...

A sada ću vam predstaviti famelju Papanica. To vam je kao da vam predstavljam moju famelju. Znam ih od kada znam sebe. Tri generacije, plus zia usidelica, žive u maloj kotorskoj kući na tri pijana. Na prizemlje im je nekadašnja konoba koju su sada afitali u poslovni prostor, na prvom spratu su im sobe, a u šufit velika kužina de se motaju po cijeli dan sve do kasno naveče kada idu leć. Baba Lucija ima 90g., zia Marijeta usidelica 62g., a sin Tomo i žena Etica imaju dvije kćerke i sina. Kćerke su u najljepšim godinama, kada mogu zaprdovat o tatinom trošku. Dijana ima 20g., a Jasmina 18g. Sin Ilko u pubertetu, kada može izluđet cijelu famelju. Čujete li! Ne čujete!? Sad ću malo otvoriti škura, kao da mi fali malo vazduha. Čujete li bolje? Slušajte!

Baba Lucija: Teško meni, što sam dočekala pod starost. Nema mira u svojoj kući. Nema reda, rešpekta. Samo ako im što treba, eto ih. Moj Gracija, da se digneš i vidiš što su ti od kuće i famelje učinili. Smanjite televizor i tu muziku. Ilko, ne lupaj vratima, ne vardaj.

Etica: Što ste onbrozni. Mora mlađarija živjet. Ajte, gotova je večera, dođite.

Baba Lucija: Što ima za večeru?

Etica: Malo priganih sarduna i blitve pod ulje.

MARIJETA: Svako veče sarduni i blitva, sarduni i verzot. Ne mogu više to jesti.

TOMO: Sestro, dvije su ti volje -jesti ili ne jesti. Koliko daješ od tvoje penzije za hranu spiza ti je odlična. A i bogami zdrava. Trebaš skinut koje kilo.

Etica: Mogla bi dat i malo ru-ke, pripomoć oko ručka i večere. Sve na gotovo.

MARIJETA: Još se nisam udala, pa se neću ni paćat oko pinjata. Ima kada.

TOMO: Sad ili nikad!

MARIJETA: Majko, čuješ li što mi Tomo zbori. Zbog tebe se i nisam udala. Nijedan ti nije meritao. Jadna ja. Ma, koji prvi naleti udat ću se, da znaš, za inat tebi.

DIJANA: Evo i mene. Što ima lijepo za večeru? Kasnite, a? Nemam kada čekat. Ajde brže, brže.

TOMO: Svi za trpezu. Barem na večer se možemo okupit oko trpeze, kako Bog zapovjeda.

Jasmina: Ja neću večerat. Poješću kvarat pice na kantun. Idem ja.

TOMO: Nećeš vanka bez večere i bez moje dozvole.

Jasmina: Niko se meni ne može mijesat u moj život. Ja ću s njim činjet što je mene volja. Čao, ragaci!

Etica: Tomo, kako si je pustio. Nemaš više krijance niti rešpeta od djece.

Baba Lucija: Ja to stalno govorim, ali niko ne sluša. Popet će vam se na glavu i zadnji solad će vam iskamčit za ludosti.

DIJANA: Pustite je. Treba se nać sa Markom. Kako mi se ćini vjerit će je prije partence na brod. Malo je nervozna.

Baba Lucija: Dobra novitad. Samo neka se uda. I onako nije za školu.

DIJANA: A što će joj škola. Da završi ne može naći posao, ako ga naće plata je mala, a radi od jutra do sutra. Ovako će brzo avancat kao kapetanića.

MARIJETA: Taćno. Rodit će dvoje, troje djece. To je danas barem lako. Samo da im pupak zaraste odmah sve mlade sa karocom idu na kafu po kotorskim pjacama, od kafića do kafića. Kod mame na objed. Popodne spavaju sa djecom, a naveće na televiziju na serije. Udri sve do zora.

DIJANA: Što ćeš kada tebi ni-

je meritao.

MARIJETA: Čuješ li je Tomo. Sram te bilo Dijana. Lako je tebi prićat kada potrošiš sve pare od afita konobe na robu, luše i pituru. Ja sam vazda odila u jedan abit. Kosu sam inkolavala sa pivom i cukrom, a usta mazala sa crvenom krep kartom. Na bosu nogu sam garbunom crtala crnu liniju da para kao ćarapa. Luša nije bilo, je li da majko?

Baba Lucija: Jesam li ja to dobro ćula. Potrošila je pare od afita na luše. Tomo, de su mi pare od afita. Dva mjeseca mi ni solda nisi dao. Ja sam u ovu kuću još gospodarica, još sam živa. Reko si mi da ti je trebalo za doktora. I roćeni sin me laće. Dobro zbori ovi narod danas. Ćeca su ti okupatori, a unućad teroristi. Sv. Tripune zagrmli!

Ilko: Ko me to spominje. Moja baba, jedino meni možeš vjerovati. A znaš i da te ja najviše volim. Ako mi daš pare za nove patike preko interneta ću ti pronać svu svojtu u Australiji i Jućnoj Americi. Pronaći ću ti i bogatog Amerikanca da te oćeni, pa da nam šalješ dolare.

Baba Lucija: Dosta me i ovako muzete. Mući mali, ne laj. Popravi one jedinice u školu, ljenćino jedna. Ako baš možeš naći Marijeti kakvoga Amerikanca, a mene se liberaj.

MARIJETA: Fala ti majko, i ti se rugaš sa mnom.

Etica: Ajte, ajte, večera se oladila. Sarduni su kao ćavli. Svi za sto.

TOMO: Pritvori prozor. Laura je sigurno legla i sve do zadnje ćula.

Laura: Kalma bonaca, niko ne progovara. Sve je utihnulo. Guštaju sardune i blitvu, a neće falit ni bocun crnoga vina, u to sam sigurna. Ovo noćas mi se ćinjelo kao repriza, nema nekih novitadi. Baš šteta.

Ćuje se neka škripa, mumlanje, kikotanje. Valjda nisu opet maćke u amore. Moram preći na onaj finjestrin od konduta da vidim što se ćini u portun.

Ne mogu se više žvelto prebaciti preko finjestre, ne vidim dobro, polumrak je. A, a ... Marko pritisnuo Jasminu pa ljubi li ljubi. Kako ih je lijepo vićet. Ke amori. Brzo na finjestrin od sobe.

Marko: Kuc, kuc, može li se naprijed?

Jasmina: Tata, mama! Marko vam ima nešto reć.

Baba Lucija: Govori sinko, govori.

Marko: Ja i Jasmina smo odlućili da se vjerimo prije moje partence na more.

TOMO: Mladiću, to je kao grom iz vedrog neba. Nismo pripremni na takve odluke. Bolje da prenoćimo pa da se sutra vidimo.

Etica: Naša Jasmina je dobra prilika i još je mlada za udaju. Što ono više i lupa Laura?

Laura: Otvori prozor Etica. Čuješ li me? Nema se tu što ćekat do sutra ujutro. Marko je pravi morski vuk, odvaljen kao od brda, ćentil, iz poštene dobrotke, kapetanske famelje. Znam mu oca, majku, tetke, sestre, ćeda, babu i sve ostale. Sve se to može noćas završiti. Evo i mene dolazim. Pripremite bićerine, bocu prošeka, crnoga i bijeloga vina. Ja ću donjet galletine. Pa i ja sam vam kao famelja.

Jesam li vam rekla da je ovo popica od grada. Kada treba svi smo tu za ućinjet i poželjet dobro jedno drugome. Oni preko Škurde, i dalje od Gurdića se i ne poznaju. Svako svoja vrata drži zatvorena i malo ko im uće u kuću bez da se ne najavi preko satelita. Meni treba samo viknut kroz finjestrin: Evo me dolazim!

Popica - lutkica
Colpo di fulmine – udar грома
Intimela – jastućnica
Vizavi- naspram
Škufia – kapica za spavanje
Zia – tetka
Ombrozan – svadljiv, sumnjićav

Piše:

Tripo SCHUBERT

Europsko kadetsko košarkaško prvenstvo

5-15.8.2010. u Baru je održano Europsko kadetsko košarkaško prvenstvo. Prema riječima Vladimira Marvučića, bila je to iznimna prigoda za promoviranje prekrasnog zdanja nove sportske dvorane Topolica, premda su utakmice, pored nove dvorane, održavane i u renoviranoj dvorani jedne od barskih osnovnih škola. Natjecalo se 16 momčadi: Njemačka, Francuska, Španjolska, Italija, Grčka, Turska, Izrael, Rusija, Danska, Latvija, Litva, Bugarska, Srbija, Hrvatska i Crna Gora. Bar i Barani su se pokazali kao izvrsni domaćini, a osim utakmica, za natjecatelje i one koji su ih pratili organizirani su izleti po Baru i okolici, Budvi, Boki, Cetinju, Skadarskom jezeru.

Ono što je obilježilo ovaj izuzetan sportski događaj sjajna je igra hrvatske momčadi koja je na koncu zaslužno pobijedila i osvojila naslov europskih kadetskih prvaka. Nipošto nije slučajnost da su hrvatski mladići svoju prvu pobjedu nad Srbijom ostvarili na blagdan Gospe Sniježne (ujedno i Dan domovinske zahvalnosti) 5.8, dok su u finalu nadmoćno svladali Litvu na blagdan Velike Gospe 15.8. Mladi Dario Šarić pred kojim je, nepodijeljeno je mišljenje košarkaških stručnjaka, blistava budućnost, proglašen je najboljim igračem Prvenstva. Skupa sa mladim košarkašima bili su i navijači, uglavnom članovi njihovih obitelji i prijatelji iz Zagreba, Osijeka, Rijeke, Zadra, Šibenika, Splita, Dubrovnika. Članovi Po-

družnice HGD iz Bara su sa velikom pozornošću pratili utakmice "vatrenih" i veselili se njihovim uspjesima. Osobita radost bila je u finalu kada su, skupa sa navijačima iz Hrvatske, Barani proslavili pobjedu i nazočili podizanju "trobojnice" na najviši jarbol, te intoniranju "Lijepe naše". Nakon toga, članovi barske podružnice su skupa sa prijateljima iz Hrvatske nazdravili pobjedi i nastavili druženje u svečanom ozračju, a mladim košarkašima i stručnom stožeru reprezentacije uručili prigodne poklone u ime hrvatske zajednice u Baru.

Natječaj

30.8.2010. na natječaj Uprave za mlade i sport za projekte NVO iz dijela sredstava od igara na sreću naše društvo je prijavilo tri projekta.

Strategija

6.9.2010. od Veleposlanstva RH u Crnoj Gori dobili smo prijedlog teksta Strategije o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Hrvatske koji je izradilo Povjerenstvo Vlade RH. Radna grupa HGDCG je dostavila primjedbe i dopune ovog važnog dokumenta.

Jubilej Želalića

10.9. 2010. pozvani smo od Pomorskog Muzeja Crne Gore- Kotor nazočiti obilježavanju jubileja 250 godina od podviga na moru Petra Želalića, 1760-2010.

Dijalog Istra-Crna Gora

15. 9. 2010. Hrvatsko građansko društvo

Crne Gore i Plima iz Ulcinja, u suradnji sa Centrom za kulturu – Kotor, u sali kina “Boka” organizirali su književnu večer “Dijalog Istra - Crna Gora: Vino u poeziji, poezija u vinu”. Dijalog o poeziji, životu, suživotu, multi-kulturalnosti, Mediteranu, prostoru Istre i Crne Gore, vodili su kao domaćin Jovan Nikolaidis, književnik iz Ulcinja, i Milan Rakovac, pisac i novinar iz Pule. Uz svijeće i vino nadahnuo su kazivali svoju poeziju i razmišljanja o očuvanju autentičnosti, kulturi dijaloga, tole-

ranciji. Svoju su poeziju govorili pjesnici, članovi HGDCG, Andrija Petković i Tripun Grgurević.

Izložba Po svjetskim morima

24.9. 2010. pozvani smo na otvorenje izložbe koju je organizirao Pomorski Muzej Crne Gore i Pomorski i povijesni Muzej hrvatskog Primorja Rijeka. O izložbi je govorila prof. dr. Marija Milja Radulović, a nazočne je pozdravila mr. Mileva Pejaković Vujošević, direktorica Muzeja, i Margita Cvijetinović Starac, direktorica Muzeja Rijeka.

600. obljetnica župne crkve u Gornjoj Lastvi

9.10.2010. nazočili smo svečanosti u povodu 600. godišnjice posvete župne crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Gornjoj Lastvi. Organizatori ove proslave su Kulturno zavičajno udruženje Napredak Gornja Lastva i Župni ured Svetog Roka, Donja Lastva.

Hrvatski književnici

sunarodnjacima u Boki

10.10.2010. u povodu 600- te obljetnice u crkvi Blažene Djevice Marije u Gornjoj Lastvi održana je književna večer „Hrvatski književnici svojim sunarodnjacima u Boki Kotor-

skoj.” Đuro Vidmarović, predsjednik Odbora za književne veze i član upravnog odbora Društva književnika Hrvatske, otvorio je večer poezije.

Osim gostiju svoje stihove su kazivali i pjesnici iz Boke, članovi Udruge hrvatskih pjesnika Miroslav Sindik i Desanka Matijević, kao i pjesnici članovi HGDCG, Tripo Grgurević i Andrija Petković.

Susreti u Rovinju

14/16.10.2010. na poziv Matice Hrvatske i Hrvatskog kulturnog društva „Franje Glavinića“ iz Rovinja, naši pjesnici Tripo Grgurević i Andrija Petković su sudjelovali na ovim susretima i predstavili naše društvo.

Prijem kod premijera Crne Gore

20.10.2010. predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović primio je predsjednika Hrvatskog građanskog društva Crne Gore prim.dr Ivana Ilića i predsjednika Udruge dragovoljaca domovinskog rata Grada Dubrovnika i počasnog člana HGDCG Igora Žuvelu. Razgovorima su nazočili tajnik HGDCG Tripo Schubert i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović.

Posjet Zagrebu

29/30.10.2010. predsjednik društva prim.dr Ivan Ilić i tajnik Tripo Schubert imali su niz susreta u Zagrebu:

- Grad Zagreb: Prijem kod gradonačelnika Milana Bandića, na kojem je razgovarano o dosadašnjoj suradnji i novim projektima s Gradom Zagrebom i Turističkom zajednicom Grada Zagreba, kao i o financijskoj potpori u

ovoj godini

- Bokeljska mornarica 809: s Željkom Brguljanom, autorom Monografskog izdanja „Pomorstvo Boke 19. stoljeća“, razgovarano je o završnim aktivnostima oko tiskanja ovog izdanja

- HTV: s Brankom Uvodićem razgovarano je o nastupu na snimanju Lijepom našom 25. studenog u Metkoviću, te o snimanju u Kotoru sljedeće godine

- Zajednica udruga hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata: sa predsjednikom Tomom Kačinarijem razgovarano je o daljoj suradnji

- Ministarstvo vanjskih poslova RH: naše

izaslanstvo u ime premijerke Jadranke Kosor primio je državni tajnik Davor Božinović. Tema razgovora je bila osiguranje prostora za Hrvatski dom u Kotoru

- Lučindanski susreti: nazočili smo najznačajnijem blagdanu crnogorskog naroda, kojega su organizirali Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Društvo CG i prijatelja CG „Montenegro Zagreb“, a pod pokroviteljstvom gradonačelnika Grada Zagreba Milana Bandića.

Ovogodišnji Lučindanski susreti odvijali su se u okviru dvije velike obljetnice: 100 godina od obnove kraljevine Crne Gore i 180 godina od smrti Svetog Petra Cetinjskog. Na početku manifestacije nazočne je u ime organizatora pozdravio predsjednik NZCH dr. sc. Radomir Pavićević, a ugodan boravak i druženje zaželio im je u ime domaćina zbor „Montenegro“ i žen-

ski zbor "Bulbuli". U ime gradonačelnika Grada Zagreba nazočio je pozdravio Dragutin Palašek, a u ime grada Cetinja gospođa Ranka Jovanović. Predsjednik HGDCG prim. dr. Ivan Ilić u svom obraćanju podsjetio je na već tradicionalne dobre zajedničke programske aktivnosti NZCH i HGDCG. U ime UCS "Krstaš" iz Lovćenca obratio se Nenad Stevović, koji je

ti Muzičke akademije sa Cetinja; Ansambl "Njegoš" sa Cetinja; Pjevački zborovi "Montenegro" i "Bulbuli" iz Zagreba.

Susreti u Mostaru

29/30.10.2010. predstavnici Hrvatskog građanskog društva Boško Grgurević, pjesnik

uručio Veliku plaketu predsjedniku NZCH Radomiru Pavićeviću. Svečanosti je u ime Ureda za nacionalne manjine Vlade RH prisustvovala pomoćnica predstojnika Bahrija Sejfić. Iz Matice crnogorske nazočan je bio Marko Špadijer, generalni tajnik. Gosti su bili i predstavnici Ministarstva za ljudska i manjinska prava Vlade CG, dok je u ime Veleposlanstva Crne Gore u RH svečanosti nazočio konzul Branimir Karadžić. Prvi put Lučindanskim susretima nazočili su predstavnici Udruženja Crnogoraca Beograda na čelu s predsjednikom Borislavom Mrvaljevićem, kao i predsjednik Crnogorske zajednice iz Prokuplja Dušan Žugić. Već tradicionalno nazočili su članovi društava "Morača" na čelu s predsjednikom Čedom Đukanovićem i "Izvor" iz Kranja, kao i udruženja iz Umaga, Rijeke, Splita, Karlovca, Pule, Osijeka. Dvorana Kongresnog centra bila je ispunjena do posljednjeg mjesta. Predstavnici Grada Zagreba, Grada Cetinja, članovi crnogorskih društava iz Hrvatske i okolnih država, uživali su u programu koji su priredili članovi CKPD "Princeza Ksenija" iz Lovćenca; studen-

Tripo Grgurević i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović bili su počasni gosti XI. Humskih dana poezije u Mostaru, održanih u domu Herceg Stjepana Kosače, a koje organizira Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne.

Snimanje filma o Žuveli

31.10.2010. HRT snima film Junaci domovinskog rata o počasnom članu našeg društva, predsjedniku UDDR Grada Dubrovnika Igoru Žuveli. Ekipa Hrvatske televizije je prikazala njegove aktivnosti u sklopu članstva u HGDCG, te su snimljeni susreti nakon mise u katedrali Sv. Tripuna, a izjave su dali predsjednik i članovi našega društva.

Natječaj Fonda za manjine

5.11. 2010. naše je društvo prijavilo 4 projekta na natječaj Fonda za manjine: Hrvatski glasnik, Jubilej 10 godina građenja mostova povjerenja, suradnje i prijateljstva, Pomorstvo Boke 19. stoljeća i Sentimentalni putokazi u prošlost.

Posjet Mugoše i Savičevića

16. 11. 2010. na inicijativu vodstva Podružnice HGDCG Podgorica, dr. Svjetlane Zeković i dr. Mihaila Kuliša, u prostorijama društva u Podgorici upriličeno je druženje sa predsjednikom Nogometnog saveza Crne Gore Dejanom Savičevićem i gradonačelnikom Glavnog grada Miomirom Mugošom. Susretu je trebao nazočiti selektor crnogorske nogometne reprezentacije, kojeg su članovi društva htjeli upoznati, ali je u posljednjem trenutku bio spriječen neugodnom visokom temperaturom. U ugodnom razgovoru sa članstvom Podružnice, koja je iz dana u dan sve brojnija, gradonačelnik Mugoša, koji je u svibnju svečano dao na korištenje prostorije našem društvu, interesirao se za aktivnosti i planove, a Savičević je uručio prigodan dar.

Stara hrvatska kulturna društva

Piše:
Povj. umj.
Marija MIHALIČEK

U duhovnoj kulturi Boke kotorske XIX. i početkom XX. stoljeća značajno mjesto imaju društva s programskim sadržajima koja su afirmirala nacionalni, vjerski i kulturni identit Hrvata u Boki.

Njihovo djelovanje treba vrijednovati prije svega kroz doprinos duhovnoj kulturi Boke kotorske i vjerskoj i nacionalnoj toleranciji. Iako se radi o velikom broju društava, dužeg ili kraćeg vremenskog trajanja i neujednačenih kulturnih dometa, njihovo djelovanje nije dovoljno znanstveno istraženo, a gotovo je nepoznato široj javnosti.

Polovicom XIX. stoljeća u Boki kotorskoj nastaju asocijacije kao odjeci Ilirskog preporoda, pokreta čiji je program bio buđenje nacionalne svijesti i propagiranje sloge među slavenskim narodima.

Na tragu tih ideja Bokelji obje vjeroispovijesti i nacionalnosti osnivaju društva koja su nazivana slavjenskim, jezik nazivaju slavjenskim ili ilirskim, a sebe Slavjenima. Slavjenske čitaonice koje su odigrale značajnu prosvjetiteljsku ulogu u Boki bile su osnovane u Kotoru

„Preživjeti ne znači i sačuvati osobni biološki kontinuitet u potomku. Čovjek čovjeku ne prenosi samo gene već cjelovitost svog identiteta. Dokidanje te mogućnosti postaje povijesna smrt“, govorio je don Branko Sbutega

Hrvatsko pjevačko društvo Zvonimir Muo

Zora Dobrota

Sloga Prčanj

1848, Dobroti 1860, Prčanju 1861, Budvi i Perastu 1863. Slavonske čitaonice i knjižnice, koje su okupljale pripadnike svih društvenih slojeva obje nacionalnosti.

Osamdesetih godina XIX. stoljeća počinju se osnivati društva sa srpskim nacionalnim pridjevom. U Kotoru počinje djelovati Srpska čitaonica, 1880, kao prva u nizu srpskih kulturnih društava.

Hrvati iz Boke desetljeće kasnije počinju formirati svoja udruženja koja se prema programskom sadržaju nazivaju: kulturnim, prosvjetnim, glazbenim, pjevačkim, radničkim, sportskim. Kulturna društva, pjevačka i glazbena imaju svjetovni ili crkveni karakter, a značajno participiraju na svjetovnim kulturnim događanjima i vjerskim, posebice u obilježavanju dana sv. Tripuna.

Predsjednici i prvaci su viđeni obrazovani ljudi, široke kulture, a zborove i orkestre stvaraju i vode Tripo Tomas, Ivo Brkanović, Antun Homen, Anton Kopitović, Petar Sager...

Kotor svakako prednjači po broju društava i njihovim aktivnostima. Prvo društvo sa hrvatskim predznakom je Hrvatski dom, raniji Slavjenski dom, koji ime mijenja

1893. s programom njegovanja hrvatskog jezika, organiziranja priredbi, predavanja i koncerata. Društvo su vodili Tripo Simović, Adam Verona i prof. Juraj Carić.

Prva pjevačka društva s hrvatskim nacionalnim predznakom osnivaju se u mjestima gdje je glazbena tradicija bila prisutna kroz djelovanje crkvenih zborova.

Tako je na Mulu postojao muški crkveni zbor i orkestar koji je vodio orguljaš, dirigent i kompozitor, franjevac Konrad Ebert. Hrvatsko pjevačko društvo „Zvonimir“, nastaje od tog crkvenog zbora, 1888. Između dva svjetska rata u okviru društva djeluje: glazbena škola, pjevački i tamburaški zbor i dramska sekcija.

Muški zbor „Sv. Tripuna“ formiran 1889. također je ponikao iz starijeg društva „Schola cantorum Catharensis“. 1920. postaje Mješoviti zbor koji vodi Anton Homen, poznati dirigent, zborovođa i kompozitor. Ovo je jedan od najboljih crkvenih zborova koji je u svom programu njegovao i svjetovnu muziku.

U povijesti glazbene kulture Kotora značajno je formiranje raznih puhačkih orkestara, od kojih je najstariji

Sastanak Škaljari

„Građanska glazba“ osnovana 1842. „Hrvatska bokeljska glazba“, osnovana je 1908.

Kotorska glazba je osnovana 1895. a djeluje do Drugog svjetskog rata.

Hrvatsko radničko društvo „Napredak“, osnovano je 1897. s tamburaškim i pjevačkim zborom i osiguravajućim društvom istog imena. Prema pravilima društva, članovi su mogli biti radnici, obrtnici i trgovci, nastanjeni u Kotoru i Boki. „Napredak“

Napredak Kotor oko 1900.

je bilo najpoznatije društvo do Prvog svjetskog rata. Za vrijeme kraljevine SHS i kraljevine Jugoslavije ovo društvo nastavlja s radom i daje veliki doprinos kulturnom životu Kotora. Imalo je tamburaški i pjevački zbor, a u njegovoj organizaciji tokom 1929. održana su predavanja iz različitih oblasti.

U Kotoru početkom XIX. stoljeća djeluje čitav niz društava koja su u svojim programima bila orijentirana na druge oblasti, humanitarnu i

zaštitarsku. Tako se 1901. osniva „Društvo za pomaganje siromašnim učenicima Nautičke škole“, od 1906. predsjednik društva je poznati prosvjetni radnik Juraj Carić.

Ovdje je posebice potrebno apostrofirati postojanje svijesti o potrebi čuvanja povijesne i kulturne baštine, što je rezultiralo stvaranjem „Bokeljskog starinarskog društva“ 1906. Ovo društvo je obnovljeno 1929. a programski je bilo orijentirano „na brigu o arheološkim iskopinama, spomenicima i kulturnim vrijednostima“. Dugogodišnji predsjednik ovog društva je bio don Anton Milošević.

Od poznatih društava u Kotoru, treba spomenuti „Učiteljsko društvo za Kotor i školski kotar Kotorski“ koje djeluje od 1908. do Prvog svjetskog rata.

U Kotoru se u prvom desetljeću XX. stoljeća osniva nekoliko društava s hrvatskim nacionalnim predznakom, među kojima je i Pjevačko društvo „Bokelj“, gimnastičarsko društvo „Bokeljski Soko“.

U Škaljarima od 1897. djeluje tamburaško i pjevačko društvo „Hrvatski sastanak“ koji je vodio dirigent

Ivan Brkanović. U prvoj polovici XX. stoljeća u Škaljarima djeluje Hrvatsko kulturno društvo „Napredak“, Hrvatsko pjevačko društvo „Tomislav“, Hrvatska glazba, čiji je osnivač Tripo Tomas.

Dobrota je uz poznatu Slavonsku čitaonicu, imala društva koja su osnovana početkom XX. stoljeća: Kulturno umjetničko društvo „Zora“ i Kulturno umjetničko društvo „Dobrota“, „Bokokotorsko žensko udruženje za njegovanje veza, osobito dobrotorske odnosno narodne umjetnosti Bokokotorske.“

Tivat je osnivanjem Arsenala, 1889. postao mjesto s velikim brojem radnika koji su se okupljali u kulturna društva. Jedno od prvih glazbenih društava u Tivtu je bio Orkestar, koga je osnovao učitelj Antun Žeželić. Orkestar je djelovao od 1891-1903. Glazbeno društvo „Sloga“ osnovano 1897. Tamburaški orkestar „Starčević“, 1906-1909. Glazbeno-prosvjetno društvo „Tivat“ 1909. Hrvatsko glazbeno prosvjetno društvo „Starčević“, 1911. „Hrvatsko tamburaško društvo „Napredak“ 1919. Sjedinjavanjem Glazbenog dru-

Hrvatska bokeljska glazba 1910.

Ljudevit Gaj Donja Lastva

Ljudevit Gaj Donja Lastva

Sastanak Skaljari

štva "Sloga" i Hrvatskog Glazbeno prosvjetnog društva "Starčević" formirana je Hrvatska općinska glazba.

Tridesetih godina XX. stoljeća u Tivtu djeluje Hrvatsko pjevačko društvo "Tomislav", Crkveni pjevački zbor. Sportska društva: Hrvatski sokol, Teniski klub, Nogometni klub „Zrinski“ (osnovan 1920.god.)

U Donjoj Lastvi od 1899. sve do Drugog svjetskog rata postoji „Hrvatska Čitaonica“, 1933. Hrvatsko društvo „Ljudevit Gaj“, s dramskom sekcijom i muškim pjevačkim zborom koji je neko vrijeme vodio poznati kompozitor Antun Kopitović. U Gornjoj Lastvi Hrvatsko tamburaško društvo „Napredak“ sa dramskom sekcijom djeluje od 1919. do 1941.

U manjim selima Tivatske općine postojala su prosvjetna društva u Bogdašiću: Hrvatska seoska udruga, osnovana 1910. i "Hrvatski dom", 1925. i Mrčevcu Prosvjetno tamburaško društvo „Sloga“, 1937.

U Budvi se osniva 1889. Hrvatsko sokolsko društvo, početkom XX. stoljeća djeluju: Hrvatsko pjevačko društvo Zora, Hrvatsko društvo Sloga i Budvanska hrvatska glazba, a 1929. počinje s radom Mješoviti crkveni zbor.

U Herceg Novom se prva društva sa hrvatskim predznakom javljaju u prvom desetljeću XX. stoljeća: Hrvatski dom 1902., Hrvatsko tamburaško društvo Tomislav i Hrvatski sokol, a Crkveni pjevački zbor Sv. Jeronim je osnovan 1928.

U Perastu je formirano 1900. Peraško tamburaško društvo „Zmajević“. Predsjednici društva su bili Eugen Brajković i Jozo Djurišić. "Peraška sloga" osnovana 1905. „Hrvatsko katoličko

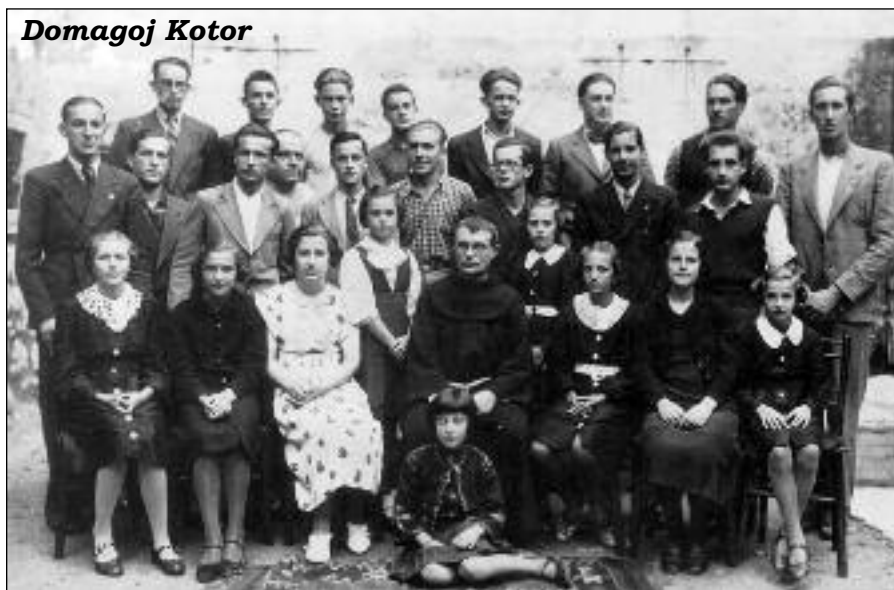
mladenačko društvo“ i Sokolsko društvo.

Prčanj uz čitaonicu 1903.dobiva Hrvatsko prosvjetno društvo “Sloga“, Prosvjetno društvo “Lisinski“, 1920.Sokolsko društvo,1930.

Ovdje su spomenuta mnoga kulturna društva, međutim treba kazati da nisu sva obuhvaćena. Njihovo postojanje svjedoči o nacionalnom osjećanju i identitetu Hrvata u Boki kotorskoj koji je izražen kroz njegovanje zboriskog pjevanja svjetovnog i crkvenog karaktera, repertoarom u kome su značajno zastupljeni hrvatski kompozitori. Posebno se njeguje tamburica, kao najomiljeniji nacionalni instrument. Kroz djelovanje Hrvatskih kulturno umjetničkih društava u kojima su se okupljale mnoge generacije Bokelja, očituje se njegovanje jezika, pisanje riječi, glazbene tradicije, brige za materijalnu i duhovnu kulturu. Ova društva djeluju u povijesnom okviru koji su obilježile vladavine Austrije, Kraljevine SHS i Jugoslavije i vremenskom trajanju od druge polovice XIX.stoljeća do Drugog svjetskog rata. Na rad ovih društava vlasti nisu uvijek gledale blagonaklono, a povremeno su postojale i zabrane njihovog rada. Tako je u siječnju 1929. Sresko poglavarstvo u Kotoru raspustilo Hrvatsko radničko društvo Napredak, Hrvatski sastanak u Škaljarima i Hrvatsko društvo Sloga sa Prčanja. Društva su poslije kraćeg prekida nastavila rad. Postojanje kulturnih društava s različitim nacionalnim predznakom u Kotoru i cijeloj Boki ipak svjedoče o duhovnim vrijednostima čije razlike predstavljaju bogatstvo civilizacijskog ambijenta i tradicionalne tolerancije.

Domagoj Kotor

Tamburaski zbor Sloga Budva

Okus koji razotkriva užitke.

A woman with blonde hair, wearing a pink ruffled dress and large white angel wings, is sitting and holding a chocolate ice cream bar. She is also holding a white mask with black and gold patterns. The background is dark with vertical lines.

KING
KRALJ UŽITKA

www.lado.hr

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država, Hrvatske i Crne Gore.

Distribuirana se na kioscima u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe. Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

102 fm

**SKALA
RADIO
Kotor**

Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor

99.0 MHz 95.3 MHz

RADIO KOTOR

www.radiokotor.com

Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

18 eura

na žiro račun
510-4741-76
Crnogorska komercijalna
banka

Za Hrvatsku:

180 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

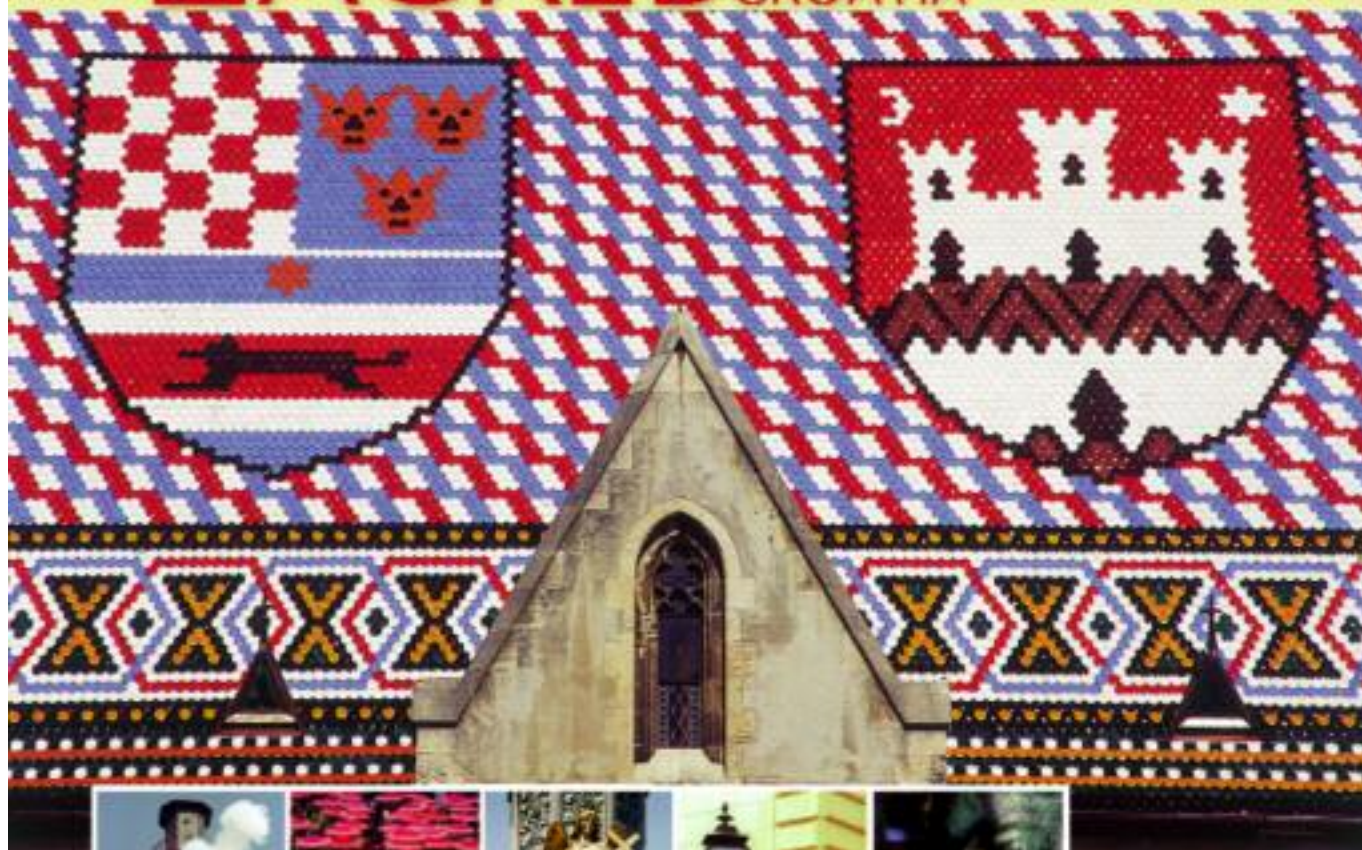
Za inozemstvo:

24 eura

na devizni račun HR
7723600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7, 20 000
Dubrovnik

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel: +385 1 481 40 51, 481 40 52, 481 40 54, fax: +385 1 481 40 56

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

INA CRNA GORA d.o.o. PODGORICA

Podgorica - 18 JULA 33, 81000 Podgorica

tel: +382 20 218 302

+382 20 218 303

+382 20 218 803

fax: +382 20 218 804

e-mail: inacg_podgorica@t-com.me

INA CRNA GORA d.o.o. TIVAT

Durmidran-Mrčevac, 85320 Tivat

tel: +382 32 66 03 15

fax: +382 32 67 11 42

www.inacg.me

INA CRNA GORA